

İÇİNDƏKİLƏR

✂ Universitet xəbərləri	3
✂ Təhsil	16
✂ NDU xəbərləri	21
✂ “Psixologiyaya düzgün yanaşılırsa, bu elm insanlara olduqca gözəl xidmət edər”. (<i>Mədinə Karahan</i>)	22
✂ Директор школы “Дунья” Меруфа Мадатли о том, как построить правильную школу с инициативными учениками. (<i>Натали Александрова</i>)	24
✂ Mədəniyyət	27
✂ <i>İsaxan İsaxanlı</i> . Hüquq fakültəsinin hüquqları necə pozuldu?	30
✂ <i>Nizami Nikbin</i> . Şərq musiqisinin incisi	36
✂ <i>Nigar Cəfərli</i> . Roman Naydins: mən azərbaycanlı köklərimlə fəxr edirəm	39
✂ Dünya	40
✂ Вугар Сеидов: “физически я нахожусь в Европе, душой - в Азербайджане”. (<i>Ругия Ашрафли</i>)	42
✂ İslam dünyada	46
✂ <i>Keyt Şopen</i> . Bir günün tarixçəsi	48
✂ <i>Arif Mustafayev</i> . A. Bakıxanov Azərbaycanın etnik tarixinin ilk tədqiqatçısı kimi	52
✂ <i>Altuntaj Mammadova</i> . The Issue of National Values in Ahmad Jafaroghlu’s “75 Aserbaidtschanische Lieder “Bayaty” in Der Mundart Von Gandscha Nebst Einer Sprachlichen Erklärung”	56
✂ <i>Gözəl Ağayeva</i> . Azərbaycan abidələr və tarixi yerlər diyarıdır	60
✂ Təbabət	62
✂ Mozaika	65
✂ İdman	68
✂ “Dünya” məktəbi	75

1995-ci ilin
yanvarından çıxır

Təsisçi:
Xəzər Universiteti

Baş redaktor:
Hamlet İsaxanlı

Baş redaktor müavini:
Əlirza Balayev

Redaksiya heyəti:
Camal Mustafayev
Cəmil Həsənli
Nizami Cəfərov
Knyaz Aslan
Əfqan Abdullayev

Rəssam:
Mir Rafiq Əbdülrahimov

Kompüter tərtibatçısı:
Nigar Aydəmirova

Foto:
Media Mərkəzi

Ünvan:
Bakı, Məhsəti küç.11,
("Nəftçilər" metrosunun yanı)
Tel.: (+99412) 323 93 13
(+99412) 421 10 93 (209)
GSM: (+99450)321 31 69
Faks: (+99412) 493 93 79
E-mail: xazarxabar@khazar.org
Şəhadətnamə: 376
İndeks: 67178
Tiraj: 3000

UNİVERSİTET XƏBƏRLƏRİ

BEYNƏLXALQ SİMPOZİUM: "21-Cİ ƏSRİN PƏNCƏRƏSİNDƏN MƏDƏNİYYƏT VƏ KİMLİK"

(Əvvəli səh. 3-də)

Açılış mərasimində Erciyes Universitetinin rektoru professor H. Fahrettin Keleştemir, Bakı şəhəri Nizami Rayon İcra hakimiyyətinin başçısı Tahir Budaqov, Türk Tarix Qurumunun sədri professor Metin Hulagü, simpoziyumun Erciyes Universiteti tərəfdən Təşkilat komitəsinin sədri professor Sevinç Üçgül, tarix elmləri doktoru, professor Cəmil Həsənli çıxış etdilər. Çıxışlarda simpoziyumun əhəmiyyəti, mövzunun aktuallığı qeyd olundu.

Açılış mərasimindən sonra simpoziyum işini bölmələrdə davam etdirdi.

Həmin gün axşam universitetin "Dünya" konsert salonunda simpoziyum iştirakçıları üçün Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrının solisti Fərid Əliyevin iştirakı ilə universitetin kamera ansamblının konserti oldu.

Mayın 27-də universitetin Mərmər salonunda simpoziyumun bağlanış mərasimi keçirildi. Mərasimdə Xəzər Universiteti tərəfindən Təşkilat komitəsinin sədri, universitetin Azərbaycan dili və ədəbiyyat departamentinin müdiri, dosent Vurğun Əyyub, Erciyes Universitetinin professorları Mustafa Kəskin və Emine

İnciroğlu çıxış edərək, simpoziyumun yekunu haqqında məlumat verdilər. Çıxış edənlər Xəzər Universiteti və Erciyes Universitetinin simpoziyumun təşkilində əməyi olan əməkdaşlarına təşəkkürlərini bildirib, növbəti simpoziyumların keçiriləcəyinə əminliklərini ifadə etdilər.

Bağlanış mərasimində universitetin İdarəetmə və Tələbə İşləri üzrə prorektoru İsxan İsxanlı iştirak edirdi.

Mərasimdən sonra Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsxanlının bağ evində simpoziyum iştirakçılarının şərəfinə ziyafət verildi. Ziyafətdə universitetin Musiqi və İncəsənət departamentinin təşkilatçılığı ilə tələbələrin və əməkdar artist, Xəzər Universitetinin müəllimi Fidan Hacıyevanın ifasında konsert proqramı təqdim olundu.

Mayın 28-də simpoziyum iştirakçıları Bakının görməli yerləri ilə tanış oldular.

Simpoziyuma sponsorluğu Bakcell şirkəti həyata keçirmişdir.

"ATİLLA XXI" JURNALINDA HAMLET İSAXANLININ MÜSAHİBƏSİ DƏRC OLUNMUŞDUR

"Atilla XXI" jurnalında (2014, № 6) Hamlet İsxanlının müsahibəsi dərc olunmuşdur Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsxanlının "Zərif harmoniya hissi riyaziyyatçını bəstəkar, yaxud şairlə qohumlaşdırır" adlı müsahibəsi dərc olunmuşdur. Müsahibədə H.İsxanlı universitetin inkişafı haqqında söhbət açmışdır.

(Müsahibə jurnalın 14-cü səhifəsində dərc olunur)

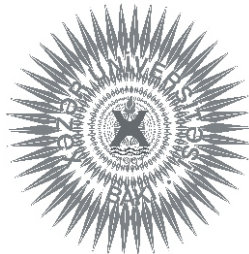
It has been publishing
since Januaru 1995

Founder:
Khazar University

Editor-in-chief:
Hamlet İsxanlı

Associate-editor:
Alirza Balayev

Editorial member:
Jamal Mustafayev
Jamil Hasanli
Nizami Jafarov
Knyaz Aslan
Afqan Abdullayev

Design by:
Mir Rafiq Abdulrahimov

Computer graphics:
Nigar Aydemirova

Photo:
Media Centre

Address:
11 Mahsati str., Baku
(near the "Neftçilər" metro)
Tel.: (+99412) 323 93 13
(+99412) 421 10 93 (209)
GSM: (+99450)321 31 69
Fax: (+99412) 493 93 79
E-mail: xazarxabar@khazar.org
Certificate: 376
Index: 67178
Copies: 3000

UNİVERSİTET XƏBƏRLƏRİ

MÜƏLLİMİMİZ GENDERƏ AİD KONFRANSDA

Mayın 2-də Qərb Universitetində “Qloballaşan dünya və Azərbaycan: dəyişən dövrün dəyişən gender rolları” mövzusunda respublika elmi konfransı keçirilmişdir. Xəzər Universitetinin müəllimi, “Khazar Journal of Humanities and Social Sciences”, (“Xəzər Humanitar və Sosial Elmlər Jurnalı”) beynəlxalq elmi jurnalının redaktor koməqçisi Xəyalə Məmmədova konfransda “Gender problemi kütləvi informasiya vasitələrində” mövzusunda geniş məruzə ilə çıxış etmişdir. Məruzə böyük maraqla qarşılammışdır.

AİAM - IN TƏSİS KONFRANSINDA

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsxanlı mayın 5-7-də İzmir Yüksək Texnologiya İnstitutunda (Türkiyə) keçirilən Avrasiya İrəli Araşdırmalar Mərkəzinin (AİAM) təsis konfransında (Türkiyə, Balkanlar, Qafqaz və Yaxın Şərqi tədqiqatı üçün) iştirak etmişdir.

Mərkəz İzmir Yüksək Texnologiya İnstitutu və İtaliyanın Tiesta şəhərində yerləşən YUNESKO-nun Abdus Salam - Beynəlxalq Nəzəri Fizika Mərkəzinin (ICTP) əməkdaşlığı ilə yaradılmışdır. Bu ICTP Braziliyada fəaliyyət göstərən ICTP-dən sonra ikinci ən böyük regional mərkəzdir.

HAMLET İSAXANLI "BEYNƏLXALQ ANKARA HEKAYƏ GÜNLƏRİ"NDƏ

Mayın 7-11-də Ankara şəhərində Ankara Universiteti və Çankaya Bələdiyyəsinin təşkilatçılığı ilə 14-cü "Beynəlxalq Ankara Hekayə Günləri" keçirilmişdir. Tədbirin 4 fəxri qonağı sırasında Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsxanlı da vardı (Azərbaycandan digər fəxri qonaq Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri Anar idi).

Tədbirin açılış günü Erciyəs Universiteti Rus ədəbiyyatı bölümünün müdiri Sevinc Üçgülün rəhbərliyi ilə “Azərbaycan paneli” fəaliyyət göstərmiş, H. İsxanlı, Anar, yazıçı-tərcüməçi İmdat Avşar onun işində iştirak etmişlər. H. İsxanlının “Hekayənin mahiyyəti və yazıçının xəyalları” mövzusunda məruzəsi maraqla qarşılammışdır

UNİX PROQRAMLAŞDIRMA KURSU BAŞA ÇATDI

"İlk Addımlar" layihəsi və Xəzər Universitetinin təşkilatçılığı ilə cari ilin aprel və may aylarında ödənişsiz olaraq həyata keçirilən "Unix proqramlaşdırma kursu" yekunlaşıb.

Təlimçi Əhməd Sadıxovun tədris etdiyi kursda fayllarla iş barədə, ilkin proqramlaşdırma bilikləri, proseslər, siqnallar, proqram kanalları, şəbəkə proqramlaşdırma mövzuları iştirakçıların diqqətinə çatdırılıb.

Kursda Azərbaycan Texniki Universiteti, Milli Aviasiya Akademiyası, Xəzər Universiteti, ADPU, OYU, ADNA, AzMİU, BDU, Qafqaz və digər universitetlərdən olan tələbələr iştirak ediblər.

Mayın 24-də kursu uğurla bitirmiş tələbələrə sertifikatlar təqdim olunub.

ZƏRİF HARMONIYA HİSSİ RIYAZIYYATÇINI BƏSTƏKAR, YAXUD ŞAİRLƏ QOHUMLAŞDIRIR

Hamlet İsayev (İsayev Hamlet Abdulla oğlu) 1 mart 1948-ci ildə anadan olub. Fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor; şair, yazıçı, publisist, tərcüməçi, elm, mədəniyyət və təhsil tarixi üzrə mütəxəssis, ədəbiyyat və dilçilik, tarix və fəlsəfəyə dair çoxsaylı əsərlərin müəllifidir.

İsayev soyadını o, poetik yaradıcılığında, həmçinin humanitar və sosial elmlər sahəsində yazdığı əsərlərində işlətməmişdir. Onun bütün riyazi əsərləri "İsayev" soyadı ilə çap olunmuşdur. Hazırda o, geniş ictimaiyyət arasında daha çox Hamlet İsayev kimi tanınır.

Hamlet İsayev müxtəlif sahələrdə geniş fəaliyyət göstərmiş və göstərməkdə olan ensiklopedik elm və sənət adamıdır. Riyaziyyatçı, humanitar və sosial elmlərin bir çox sahələrində yazılmış elmi-tədqiqat işlərinin müəllifi, poetik və bədii-publisistik əsərlərin müəllifi, tərcüməçi, redaktor, maarifçi, ictimai xadimdir. Xəzər Universitetinin təsisçisi və rektoru, Xəzər Universitetinin Direktorlar və Qəyümlər Şurasının sədri, "Dünya" məktəbinin (ibtidai, ümumi orta, tam orta) təsisçisidir.

Hamlet İsayevin iqtisadiyyatı keçid dövründə olan ölkələrin təhsil sistemində islahatlara dair baxışları, nəzəri və praktik işləri təhsil xadimlərinin, hökumət nümayəndələrinin, siyasətçilərin və ümumiyyətlə, ictimaiyyətin fikir və işinə əhəmiyyətli təsir göstərmişdir. O, öz fikirlərini açıq ifadə edən görkəmli alim və ziyalıdır.

1920-ci illərin sonu və 1930-cu ildə Gürcüstan və Ermənistanda Sovet hakimiyyətinə qarşı üsyana başçılıq etmiş məşhur Qaçaq İsayevin nəvəsidir.

– Hamlet müəllim, universitet yaratmaq təşəbbüsü hardan yarandı?

– Yəqin ki, bu mənim bütün zamanlarda tələbə, şagird kimi qalmağımdan və hər zaman öyrənməyə can atmağımdan irəli gəlib. Dünyada o qədər gözəl şeylər var ki, elmdə, sənətdə, həyatda, ... həmişə onları anlamağa, öyrənməyə və onun vasitəsilə bir az da xoşbəxt olmağa çalışmalıdır insan.

Mən hələ sovet dönəmində tez-tez xaricə səfər edirdim. Riyaziyyatçı kimi Kanada, Amerika, İngiltərə, Almaniya və digər ölkələrdə olur, mühazirə oxuyur, konfranslarda çıxış edirdim. Eyni zamanda dünyanın məşhur universitetlərinə gedirdim və onların fəaliyyəti ilə çox maraqlanırdım. Mən özüm məşhur Moskva Dövlət Universitetində oxumuşam, orada aspiranturanı bitirib elmlər namizədi (PhD) adı almışam. Sonra orada elmi işçi kimi də çalışmışam.

Getdiyim universitetləri öz universitetlərimizlə müqayisə edər, "bizdə də belə universitetlər olsaydı nə gözəl olardı" – deyə düşünürdim.

Vətənə gələndə xarici səfərlərim haqda bəzən televiziya müsahibə alırdılar. Gördüklərim haqda danışırıdım, qəzetlərdə də özüm yazı yazırdım. O vaxtkı "Kommunist" və "Бакинский рабочий" qəzetlərində. Təhsil sistemindəki böhrandan və donuqluqdan yazırdım. Qeyd edirdim ki, irəliyə gediş yoxdur, axtarış yoxdur, dinamika yoxdur. Tədris planları dəyişmiş, dünyada gedən dəyişikliklərlə ayaqlaşma bilmirik. Ona görə də, təhsil sistemimizdə ciddi surətdə islahatlar etmək lazımdır. Belə sistemdə islahat aparmaq uzun işdir. Yeni təhsil ocaqları da yaratmaq olar ki, onlar sıfırdan başlayıb, yeni ideyalar həyata keçirə bilərlər.

Bir gün o zamankı baş nazir Həsən Həsənov məni çağırırdı; dedi ki, mən bu yaxınlarda biznes konqres keçirmişdim, xarici professorlar da var idi,

bizimkilər də. Mən gördüm ki, iki müxtəlif dünyanın adamlarıdır bunlar. Bir-birlərini anlamırlar. Və başa düşdüm ki, biz yeni mütəxəssislər yetişdirməliyik. Sənin fikirlərin, düşüncələrin məni çox tutdu. Ona görə də dəvət etdim ki, bu məsələni müzakirə edək. Sonra da belə bir fikir yarandı ki, kiçik bir ali məktəb yaratmaq çox yaxşı olardı. Mən də dedim ki, dövlət yaratsın, məmnuniyyətlə kömək edərəm. Dedi: dövlətmə var? Dövlətdə lazım olan pul vəsaiti yoxdur, biz icazə verək, sən yarat. Dedim, axı mən elm adamıyam, aliməm, gərək böyük iş adamları dayaq olsun, ya da dövlət qurumları. Cavab verdi ki, bizim dövlətimiz pis vəziyyətdədir, iş adamımız da yoxdur. Sən bu işə yavaş-yavaş başla.

Universitet yaranmasının kiçik tarixi belə başladı. 1990-cı il dekabr ayının 20-də Nazirlər Kabinetinin qərarı çıxdı ki, yeni, özü özünü təmin edən (özlə sözünü yox idi o zaman) universitet yaradılmalıdır, təhsil dili ingilis dili olacaq, yeni məzmun, yeni forma gətirilməlidir.

1991-ci il mart ayının 18-də Nazirlər Kabinetinin qərarı çıxdı. Yeni yaradılacaq ali məktəbin adı da belə oldu: "İngilis dilli Azərbaycan Universiteti". Mən Amerikada, Kanadada, Avropada, Türkiyədə və digər yerlərdə olan dostlarıma xəbər göndərdim ki, belə bir iş qurmali olduq və mən sizdən hər cür kömək istəyəcəm. Birinci il hazırlıq sinfinə 20 tələbə, 7 nəfər də müəllim götürdük. Sonralar mən bu barədə, yəni Xəzər Universitetinin yaradılması haqda kitab yazdım. Adı "Xəzərin sorağında" idi. Bu kitab həm Azərbaycan, həm rus, həm də ingilis dillərində çixıb.

– Həm Xəzər Universitetinin rektoru, həm riyaziyyatçı, həm tərcüməçi bunları necə çatdırırsınız?

– Bunda təəccüblü heç nə yoxdur. Dediym kimi mən həmişə şagirdəm, həmişə öyrənirəm və öyrənməkdən həzz alıram. Öyrənmək kifayət eləmir, hərdən adam yazır da. Gərək fikirlərini bölüşsən, həm elmi cəhətdən, həm sənət baxımından. Mənim sənətim düşünməkdir. Bu işləri düşüncənin nəticəsi olaraq görürəm. Uşaq vaxtımdan bir çox işlərlə paralel məşğul olmuşam. Dərslərimin hamısını yaxşı oxuyurdum. Oxuduqca başa düşürdüm ki, məsələn, coğrafiya da ləzzətlidi, kimya da, fizika da, riyaziyyat da. Bunlar fərqli olsalar da, bir-birinə aidiyyəti olmasa da mənim xoşuma gəlirdi oxumaq. Dünyaya müxtəlif bucaq altında baxmaq gözəl bir şeydir. Həm də sanki sən birindən o birinə keçəndə istirahət edirsən. Məşğələnin yönünü dəyişirsən, yorulmursan və

ləzzət alırsan.

– 20 tələbə ilə başladınız, bəs bu gün durum necədir?

– Bu gün Xəzər Universiteti bütün dünyada tanınır və hörmətlə adı çəkilir. Mənim gözlədiyimdən də, açığı deyim, yaxşı tanınır. Universitetin İngiltərədə, Fransada, ya Amerikada tanınması çətin bir işdir. Çünki dünya elminin mərkəzi böyük dövlətlərdir. Hətta Türkiyədə universitetin yaxşı tanınması ağır işdir. Azərbaycan kimi gənc və nisbətən kiçik bir ölkəni dünyada az tanıyırlar, deməli, burdakı universiteti dünyada tanımaq sadə bir iş deyil. Bu gün Xəzər Universitetinin dünyanın müxtəlif yerlərində 250-dən çox tərəfdaşları var. Onlarla birlikdə iş görürük. Dünyanın bütün nöqtələrindən bizə professorlar gəlir, professorlar göndəririk, tələbələr gəlir, tələbələr göndəririk. Xəzər Universitetinin əsasında belə bir ideya qoyulmuşdu. Əsas ali məktəbin həcmi deyil, say deyil, əsas keyfiyyətdir, əsas orijinallıqdır. Xəzər Universiteti bura maraqlı dünya təcrübələrini gətirdi, tədrisin böyük hissəsini ingilis dilində apardı ki, bizim gənclər də Harvardda, Oksfordda oxunulan kitabları oxuya bilsinlər. Xaricdən gələn müəllim onlara dərslər deyər bilsin, tələbələrimizi istənilən vaxtda xaricə göndərə bilək. İngilis dili dünya dili olaraq həm elm dilidi, həm biznes dilidi, həm ünsiyyət dilidi. Bu uğurla həyata keçirildi.

Sonra biz məqsəd qoyduq ki, bu elm və təhsil ocağı həm də bir mədəniyyət ocağı olmalıdır. Çünki mədəniyyət ocağı olmayanda bu cəlbədicilə olmur, gözəllik olmur insanlar bir-biriylə bağlı olmur. Ona görə Xəzər Universiteti musiqiyə, incəsənətə çox fikir verən bir təhsil ocağıdır. Buranın rəqs qrupu, muğam dərsləri, vokal dərsləri, xalçaçılıq, xor və digər qrupları var. Bu yaxınlarda biz kamera orkestri yaratdıq. Bütün bunların nəticəsində Xəzər Universiteti həm elm, təhsil, həm incəsənət-musiqi, beynəlxalq əlaqələr, ... baxımından dünya universitetləri sırasına daxil oldu.

– Bəs universiteti "Xəzər" adlandırmaq hardan gəldi ağılıza?

– O vaxt Baş nazirin təklifi ilə "İngilisdilli Azərbaycan Universiteti" adını qəbul etdik, amma sonra mən elmi şuranın ilk iclaslarının birində təklif elədim ki, universitetin adı "Xəzər" olsun, çünki Xəzər Azərbaycan mədəniyyətində, düşüncəsində ciddi bir yer tutan tarixi, coğrafi, mədəni anlayışdır. Qədim Xəzər xaqanlığı olub, hansı ki, dənizə də onun adını veriblər. Xəzər bizə quru torpaqdan az

fayda vermir. Bu dəniz bizə neft verir, qaz verir, balıq verir və s. Üstəlik də dünyada universitetə dəniz adı vermək ənənəsi var, məsələn, Türkiyəyə baxaq: Marmara Universiteti, Ak Deniz Universiteti, Kara Deniz Universiteti, Ege Universiteti. Mən də istədim ki, ad Azərbaycanca bağlı olsun. Ona görə “Xəzər” adlandırdıq.

– Sizin üçün əlçatmaz olan nə olub?

– Mən dünyada böyük universitetlər nədir, onu bilirəm. Özüm də elm tarixiylə məşğul oluram, tədqiqat aparıram. Qədim dövrdə Yunanıstandan başlamış sonra İslam dövründəki böyük məşhur mədrəsələr, Avropadakı, Amerikadakı məşhur universitetlərin tarixini öyrənmişəm. Məşhur universitetlərin əksəriyyətini bilirəm, gözümlə görmüşəm, şəxsən fəaliyyət göstərmişəm. Möhtəşəm universitetlər var dünyada. Elə universitetlər var ki, onların fəaliyyətləri dünyamıza bəzi böyük ölkələrdən daha çox fayda verir. Dünyanı dəyişdirən universitetlər var. Dünyanı zəka dəyişdirir, elm dəyişdirir, texnologiya dəyişdirir. Onları istehsal edən isə müəyyən mənada universitetlərdir. Universitet bir bilik fabrikidir. Və mən Azərbaycandakı universitetlərin də o cür olmasını istəyirəm. Bunu etmək çox çətindir, onun üçün elmin səviyyəsi çox yüksək səviyyəyə gəlməlidir. Dünyanın qabaqcıl universitetlərindən biri olmağa çalışırıq. Bu arzumdur və bu yolla gedirik.

Mənim düşüncələrimdə çox yazılar var. Bəlkə bu gün üzərində çalışdığım 10-a yaxın kitabın böyük bir hissəsi tamamlanmaq üzrədir. Mən istəyirəm ki, onları yaxın zamanlarda tamamlayım. Böyük işlər heç vaxt bitmir. Bizim bu gün bu texnoloji şəraitdə yaşamağımız elmə görədir. Bu gün əlimizdə gözəl imkanlar var, bu gün dünyanın istənilən ölkəsinə təyyarəylə uçuruq, peyk buraxırıq. Bunlar elmin nəticəsidir. Elm çox maraqlıdır. Həm də elmin nə olduğunu anlatmaq vəzifəsi də durur qarşımızda. Məsələn, tarix kitabını götürəndə əksəriyyəti savaqları yazırlar – bu, bununla vuruşdu, o, onunla vuruşdu. Amma tarix kitabını yazanda gərək elm və mədəniyyət mərkəzdə dursun. Makedoniyalı İskəndərdən danışdıqınızdan xeyli artıq gərək Aristoteldən danışsınız, Arximeddən danışsınız. Mən özüm doktoranturada fəlsəfə və elm tarixindən dərs deyirəm. Elm haqqında danışanda gərək onun içinə girəsən və elə danışasan ki, sənə qulaq asan onu başa düşsün, darıxdırıcı olmasın, maraqlı olsun. Bu çətin bir işdi. Birinci sən gərək özün danışdıqlarını əla biləsən, özün gərək ləzzət ala biləsən bir də imkanın dairəsində danışa biləsən.

Elmin bütün vacib sahəsindən danışmaq lazımdır. Atom bombası necə yarandı mən onları danışacam amma mən o hissələrdən başladım ki, onları hətta elmi ictimaiyyət çox az bilir. İbn Sina, məsələn, bəşəriyyətin yetirdiyi ən böyük şəxsiyyətlərdən biridi. İnsanlar nə bilirlər bu gün İbn Sina haqqında? Demək olar heç nə! Lətifələr, rəvayətlər eşidblər, ya da heç eşitməyiblər. Onun yaradıcılığı, elmə və fəlsəfəyə verdiyi töhfələr haqqında indi heç kim heç nə bilmir.

Qədim Dünya Misir, Babil və Yunan mədəniyyətlərinin üstündə qurulub. Bir də islam dövründən danışmaq istəyirəm. Biz o mədəniyyətin içində yetişmişik. Bu halda biz özümüzü öyrənirik. Ümumiyyətlə, biz dünəni öyrənmədikcə bu günü başa düşə bilmərik. Bizim kimliyimizi, dünənimizi, bugünümüzü sabahımızı bilən və öyrədən tariximizdir. Geniş mənada tarixi - elm və mədəniyyət tarixini, fəlsəfə və texnologiya tarixlərini nəzərdə tuturam. Ona görə də sirli görünən, açılmamış görünən səhifələri bilmək lazımdır. Bu əlçatmazdır, amma bu yolla gedirik.

– Sizin çoxşaxəli fəaliyyətiniz bir-birinə mane olmur ki?

– Qəti surətdə. Dediym kimi, bir var sən bir işi faydasına görə seçirsən, bir də var o iş içindən gələn bir işdi. Sən o işi özün üçün görmək istəyirsən. Yəni mənim görmək istədiyim işlər yaradıcı işlərdir. Mən bir sahəni öyrənəndə o nöqtəyə qədər gəlirəm ki, qarşıma suallar qoyum və o suallara cavab axtarım. Görəndə ki o sualların cavabı yoxdu, mən özüm o sahəyə girişməli olub cavab axtarıram. Artıq öyrəndiyim o sahəyə doğru irəliləyir, orada fəaliyyət göstərməyə başlayıram. Dünyada da yaradıcılıq ideyasından güclü həzz yoxdur. Təbii ki, dünyada insanlar arasında sevgi bağları var. Sevgi gözəldi, insanı dəli də edir, ağıllı da. Amma mən düşünürəm ki, ondan da daha artıq bir eşq var, o da yaradıcılıq ehtirasıdır. Elm məbədi heç vaxt boş qalmayacaq. Yəni insanın yaradıcı qabiliyyəti düzgün işlədikcə öyrənmək, kəşf etmək istəyirsən, burdakı həzz heç nə ilə əvəz olunmur.

– Dövlətimizin “Xəzər”ə münasibəti necədir?

– Bu universitet özəldir, amma dövlətin rəsmi qərarı ilə yaranıb. Bu böyük bir dəstək idi. Amma elə o ilkin qərardan sonra qısqançlıqlar, badalaqlar da olub. Dövlətimiz özü çox gəncdir. Bizim dövlət Xəzər Universitetindən cavandır. Dövlət özü də dəyişir. Məsələn, indi qat-qat bizə rahatdır, nəinki 10-15 il əvvəl. İndi artıq dövlət özü bəzən bizə deyir

ki, nəyəsə ehtiyacınız varmı? Biz indi dövlətdən sifarişlər alırıq. Dövlət bizə müəllimlər göndərir ki, biz onların təlimlərini keçək, yaxşı tələbələrimizin təhsil haqqını ödəyir və s.

– **Ümumiyyətlə, xaricdən sadaladığınız universitetlərdən sizi dərns demək üçün dəvət ediblər?**

– Əslində çox çağırırlar mənə xaricdən. Amma mən o bütün dəvətlərə getsəm gərək onda 1-2 ay Azərbaycanda olam. Biz ünsiyyətə çox önəm veririk. İndi internet, telefon vasitəsilə rahat əlaqə yaradıb, iş həll etmək olar. Amma elə işlər olur ki, mütləq getməlisən. Bu yaxınlarda mən Niderlanddaydım. Yaxınlarda Türkiyəyə gedəcəyəm, arxasından Koreyaya.

– **Özünüzdün tamlığınızı ədəbiyyatda tapırsınız, yoxsa riyaziyyatda?**

– Riyaziyyat əslində poeziyadır. Poeziyanı hamı başa düşür, şerə hamı qulaq asır. Amma riyaziyyatın poeziyası dəhşətli dərəcədə gözəldir, dərinidir və... çətindir. Hər fənn gözəldir, onların hərəsi bir həqiqət axtarır. Siz deyə bilməzsiniz bu, ya o biri gözəldir. İki övladı necə fərqləndirə bilərsiniz, deyə bilərsinizmi, birini daha çox sevirəm, o birini yox? Hətta bu uşaqların xasiyyətləri çox fərqli olsa belə.

Fənnlər də belədir. Elmlər, məsələn, tarix, ədəbiyyat, riyaziyyat - bunlar fərqli olsalar da, bir-birini tamamlayırlar.

– **Bəlkə sonda şeirlərinizdən birini söyləyəsınız...**

– Riyaziyyatla başladım, ədəbiyyatla bitirək. Bir dəfə İstanbulda gəmiylə gedirdim. Boğazda gördüm bir balaca quş suyun üstündə qalıb. Dedim niyə o suyun üstündə qalıb, niyə uçmur? Bu su dalğalıdı, dalğanın qoynunda necə durub? Sonra baxdım gördüm ki, bir qanadı qırılıbdır. O anda kiçik bir şeir yazdım:

*İstanbul – Boğaziçi
tüğyan edir dalğalar;
Dayan bir az, gəmiçi,
dənizdə bir quş ağlar.
Qırılmışdır qanadı
qalıb suyun üzündə,
İşlər yaman fənadır,
qəm oxunur gözündə.
Güvəndiyi göy sular
o quşa qənim oldu,*

*Nisgil dolu duyğular,
ağrılar mənim oldu.*

Bu şeir haqqında hörmətli filosof və ədəbiyyatçılar məqalələr yazıblar. Kiçik bir şeirdir. Mən həmin anda içimdən gələnə yazdım...

– **Çox sağ olun, Hamlet müəllim, sonda sizdən daha bir neçə söz istəyirik...**

– Həyatda insan yaşamının əsas məqsədi xoşbəxt olmaqdır. Bunu filosoflar çox deyiblər. Bəs xoşbəxt olmaq üçün nə etmək lazımdır?. Xoşbəxtliyi hərə bir cür görür, bəziləri var-dövlətdə, bəziləri gücdə. Mən isə xoşbəxtliyi intellektual həzzdə görürəm. Zəka macərəsində görürəm onu. İnsan sanki cığırılarla naməlum yerlərə gedir, oradakı heyrətamiz gözəllikləri görür. Sehrli pərdəni azacıq aralayıb, təbiətin sirlərinə baxa bilir. Uşaqlığımızdan və ömrü boyu biz nəsə axtarırsaq, nə isə öyrənmək istəyiriksə, öyrənib fikrə dalırıqsaq və bundan həzz alıb yenə o yola davam eləyiriksə, bu, xoşbəxtlikdir. Mən bu cür xoşbəxtlik arzulaıram sizin jurnalın oxucularına. Bu insanı həm də gənc saxlayır, ona böyük ruh verir, gözünə parıltı gətirir, sabahına işıq saçır.

Eşq oddur, möcüzədir,
qəlbimizdə közərir.
Eşq yanağa hərərət,
gözə parlaqlıq verir.
Mən burada yaradıcı eşqi nəzərdə tuturam.

– **Belə çıxır ki, xoşbəxt olduğunuz üçün belə gənc qalmısınız...**

– Mütləq xoşbəxtlik deyilən bir şey yoxdur, mən bir yol gedirəm, bu yolda heç kimə mane olmuram. Çalışmam ki, heç kimdən heç nə xahiş etməyim. Özüm bildiyim kimi yaşayım. Heç kim mənə əmr eləməsin. Rahat olum. İmkanım və qabiliyyətim dairəsində kömək edim. Sevdiiyim işlərlə məşğul olmaq istəmişəm. Bu işləri sevənlərlə dost, həmkar olmaq istəmişəm. Sanki yoluma davam etməkdəyəm.

– **Maraqlı müsahibə üçün təşəkkür edirəm.**

*Gülşən Behbud
"Atilla" jurnalı,
№ 6, 2014*

NEFTVERMƏNİN ARTIRILMASI ÜSULLARINA AİD SEMİNAR

Statoyl-Azərbaycan şirkəti ilə Xəzər Universitetinin Neft mühəndisliyi departamenti arasındakı əməkdaşlıq çərçivəsində nəzərdə tutulan mühazirələr seriyası planına uyğun olaraq mayın 12-də şirkətin aparıcı rezervuar mühəndisi Fərid Babayev universitetin Neftçilər kampusunda neft və qaz mühəndisliyi üzrə təhsil alan tələbələr üçün "Layların neft veriminin yüksəldilməsi üçün geoloji şəraitdən asılı olaraq neftvermənin artırılması üsullarının tətbiqi" mövzusunda seminar keçirmişdir.

Tədbirdə Neft mühəndisliyi departamentinin müdiri dosent Qəşəm Zeynalov və departamentin müəllimi, fəlsəfə doktoru Nazim Nəsibov iştirak etmişlər.

AKADEMİK DEPARTAMENTLƏRİN SAYTDAKI BÖLMƏLƏRİNİN DAXİLİ REYTINGİ

Mayın 20-də Xəzər Universitetində akademik departamentlərin universitet saytındakı bölmələrinin daxili reytinqi ilə bağlı iclas keçirildi. Tədbirdə universitet rəhbərliyi, fakültə dekanları və departament müdirləri iştirak edirdilər.

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri, professor Hamlet İsa-xanlı iclası açaraq, akademik departamentlərin saytdakı bölmələrinin müvafiq, tam və cari informasiya ilə təmin olunmasının mühüm əhəmiyyətini vurğuladı. Keyfiyyətin təminatı mərkəzinin direktoru Lyudmila Sotova təqdimatla çıxış edərək, reytinqin me-

todologiyası, o cümlədən departamentlərin saytdakı bölmələrinin məzmunu və dizaynı, həm də kəmiyyət və keyfiyyətini ölçmək üçün göstəricilər barədə məlumat verdi.

21 akademik departamentin saytdakı bölmələri aşağıdakı əsas sahələri əhatə edən məlumatlar: xəbərlər və elanlar, departamentlər haqqında ümumi məlumat, təhsil prosesi, professor-müəllim heyəti, tədqiqat, məzunlar və tələbələr üçün məlumat əsasında sıralanmışdır. Reytingin nəticələri barədə təqdimat iştirakçıların fəal və səmərəli müzakirəsinə səbəb oldu.

ƏMƏKDAŞIMIZ NATO-NUN YAY MƏKTƏBİNDƏ

Xəzər Universitetinin doktorantı, Siyasi elm və beynəlxalq münasibətlər departamentinin müəllimi Azad Qəribov mayın 15-21-də Ukraynanın Kiyev şəhərində "NATO-nun tərəfdaş ölkələrində strateji analitik imkanların artırılması çərçivəsində keçirilən, 47 ekspertlə 24 ölkənin təmsil olunduğu yay məktəbində iştirak etmişdir. Bir həftə davam edən yay məktəbi AB-nin Jean Monnet proqramının dəstəyi ilə NATO-nun Sülh və Təhlükəsizlik Naminə Elm Proqramı tərəfindən təşkil olunmuşdu. İclaslarda və ekspert müzakirələrində iştirakı ilə yanaşı, A. Qəribov tədbir çərçivəsində "Qafqaz regionu: mövcud həqiqətlər" mövzusunda keçirilən dəyirmi masada Qafqaz regionunda münaqişələr haqqında çıxış etmişdir.

MÜƏLLİMİMİZİN FƏNN PROQRAMI NƏŞR QRIFI ALMIŞDIR

Azərbaycan Respublikasının təhsil naziri Mikayıl Cabbarov 30 aprel 2013-cü il tarixli 519 nömrəli əmri ilə Xəzər Universitetinin professoru, pedaqogika üzrə elmlər doktoru Pıralı Əliyevin Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimliyi ixtisasının bakalavr pilləsi üçün hazırladığı fənn proqramına nəşr hüququ (qrif) vermişdir.

Əməkdaşımızı təbrik edirik!

UNİVERSİTET XƏBƏRLƏRİ

KİTABXANA - İNFORMASIYA MƏRKƏZİNDƏ YENİ LAYİHƏ

Xəzər Universitetinin Kitabxana-İnformasiya Mərkəzində (KİM) "Tərəfdaşlıq" adlı yeni layihəyə start verilmişdir. Bu, yeni xidmət növü olaraq, kitabxanaçı və tədqiqatçının iş birliyi deməkdir. Kitabxanaçının rolu tədqiqatçıya dəstək olmaqdan - elmi əsərlərin axtarışı prosesini öz üzərinə götürməkdən ibarətdir. Layihə universitetin elmi tədqiqatçı, doktorant və magistr tələbələri üçün nəzərdə tutulmuşdur.

HÜQUQ TƏDRİS MƏRKƏZİNDƏ TƏLİM KURSLARI BAŞLADI

Xəzər Universitetində fəaliyyət göstərən Hüquq Tədris Mərkəzində mayın 24-də vəkillik peşəsi ilə bağlı növbəti təlim kurslarına start verilib. İlk kursda Xəzər Universitetinin müəllimi və Vəkillər Kollegiyasının üzvü Akif Əlizadə "Azərbaycanda vəkillik fəaliyyətinin həyata keçirilməsinin ümumi qaydaları və hüquqi əsasları" mövzusunda təlim keçmişdir.

Proqramda iştirak etmək üçün 40 nəfər müraciət etmişdi. Müsahibə yolu ilə keçirilən seçim nəticəsin-

də 9 gənc hüquqşünas kursda iştirak edir. Seçim prosesində təhsil və iş təcrübəsi əsas götürülmüşdür..

Təlim kursları ödənişsiz əsaslarla olmaqla bir neçə ay davam edəcək. Proqram vəkil olmaq istəyənlər üçün nəzərdə tutulub və vəkillər, hakimlər və digər praktik hüquqşünasların dəstəyi ilə gənc hüquqşünaslara praktiki vərdişlərinin aşılmasına yönəlmişdir.

XƏZƏR UNİVERSİTETİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİNİN KOREYAYA SƏFƏRİ

(Əvvəli səh. 10-da)

Mayın 30-da Xəzər Universitetinin nümayəndə heyəti və Seul Universitetinin nümayəndələri Seul Universitetində kollokviumda iştirak etdilər.

Beynəlxalq münasibətlər departamentinin professoru Kim Seok Voo qloballaşma dövründə Koreya-Azərbaycan münasibətlərindən danışdı. Professor H. İsaخانlı Azərbaycanın nümunəsində milli kimlik haqqında təqdimatla çıxış etdi.

Professor Se Hyun Ahn Rusiya və Koreya münasibətləri, M. Hacızadə Azərbaycan və Koreyanın mənsub olduqları regionlara aid siyasətlərini müqayisə etmiş və geniş Qara dəniz bölgəsi və Asiya-Sakit okeanı ərazilərindəki regional əməkdaşlıq, professor Hvang Ji Hvan Koreyanın nüvə problemləri və Şimali Koreyanın nüvə məsələsi, R. Abbasov isə su ehtiyatlarının inteqrasiya halında idarə olunması problemləri və imkanları haqqında çıxış etdilər.

Həmin gün Seul Universitetinin rektoru professor Kun Lee Xəzər Universitetinin nümayəndə heyətini qəbul etdi və Xəzər Universiteti ilə əməkdaşlıqda öz universitetinin öhdəliyini təsdiq etdi.

Mayın 31-də Azərbaycanın Koreya Respublikasındakı nümayəndəliyinin rəhbəri Rəmzi Teymu-

rov Xəzər Universitetinin nümayəndə heyətinin şərafinə ziyafət vermişdir. Ziyafət zamanı H. İsaخانlı iştirakçılara Xəzər Universiteti ilə Koreyanın tədqiqat və təhsil müəssisələri arasındakı mövcud və gələcək elmi əməkdaşlıq haqqında ətraflı məlumat verdi.

İyunun 1-də nümayəndə heyətinin üzvləri Seuldakı tarix muzeyində olmuş, Koreya ilə Şimali Koreyanın sərhədində yerləşən İmjinçak məntəqəsinə səfər etmişlər.

Seulda olan zaman Xəzər Universitetinin nümayəndə heyəti müxtəlif təşkilatların nümayəndələri ilə görüşərək, elmi əməkdaşlıq və tələbə mübadiləsi imkanlarını araşdırmışdır. Nümayəndə heyəti, həmçinin, Youngsan Universitetinin Daşınmaz əmlak və maliyyə fakültəsinin professoru Kyungsun Park ilə görüşmüş və universitetlərarası əməkdaşlığa dair razılığa gəlmişlər.

Nümayəndə heyəti iyunun 2-də İstixana Qazlarının İnterləşdirilməsi və Koreya Araşdırma Mərkəzinin qonağı olmuş, mərkəzin Beynəlxalq Əməkdaşlıq Bölməsinin direktor müavini Jae H. Hung və əməkdaşı Lirik Kim ilə görüşmüşlər.

İSTİQLAL BƏYANNAMƏSİNİN AZƏRBAYCAN VƏ FRANSIZ DİLLƏRİNDƏ NÜSXƏLƏRİNİN TƏQDİMƏTİ

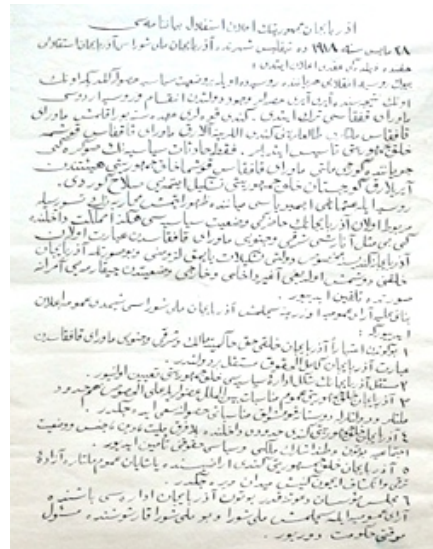
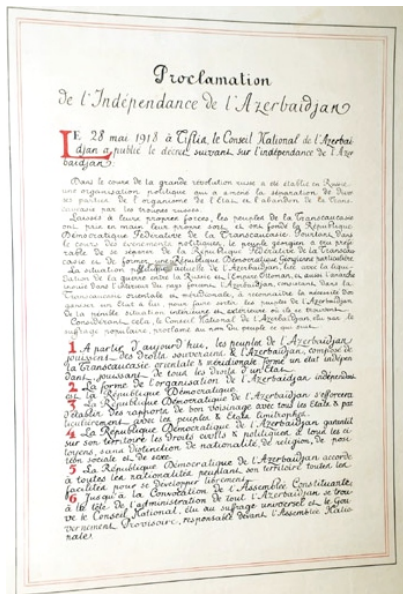

Mayın 26-da Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində Azərbaycanın istiqlaliyyətini rəsmən bütün dünyaya çatdıran qiymətli sənədin – İstiqlal Bəyannaməsinin Azərbaycan və fransız dillərində nüsxələrinin ictimaiyyətə təqdim olunması mərasimi keçirilmişdir.

heyəti İstiqlal Bəyannaməsinin Azərbaycan dilində əski əlifba ilə yazılmış nüsxəsini və fransız dilinə tərcümə olunmuş variantını da aparmışdı. Lakin az sonra Azərbaycan işğala məruz qalaraq müstəqilliyini itirdiyi üçün nümayəndə heyəti ölkəmizə qayıda bilməmiş, sənədlər isə itmişdi.

N.Vəlixanlı Azərbaycanın istiqlaliyyətini rəsmən elan edən sənədin muzeyin ekspozisiyasında xüsusi yeri olduğunu, milli mənəvi əhəmiyyət daşdığını vurğulamış, bu dəyərli eksponatın muzeyə verilməsinə görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildirmişdir.

Tədbirdə AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli qeyd etmişdir ki, geniş ictimaiyyətə təqdim olunan İstiqlal Bəyannaməsi ötən əsrin əvvəllərində Azərbaycan dövlətinin milli varlığını bütün dünyaya bəyan etmiş mühüm və dəyərli sənəddir. Təqdimatın 28 May – Respublika Günü ərəfəsində keçirilməsi özlüyündə rəmzi mənə daşıyır.

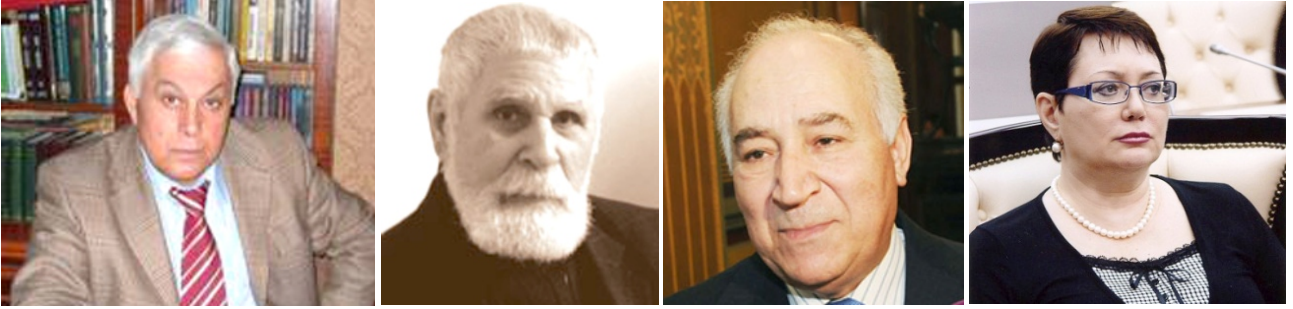

Təqdimat mərasimində muzeyin direktoru, akademik Nailə Vəlixanlı diqqətə çatdırmışdır ki, dövlətimizin başçısı böyük tarixi əhəmiyyətə malik İstiqlal Bəyannaməsinin Azərbaycan və fransız dillərində orijinal nüsxələrini AMEA-nın Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinə hədiyyə etmişdir.

N.Vəlixanlı vurğulamışdır ki, 1919-cu ildə AXC-nin xarici işlər naziri Əlimərdan bəy Topçubaşovun rəhbərliyi ilə Paris Sülh Konfransına yollanan nümayəndə

Tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının tarix kafedrasının müdiri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Firdovsiyyə Əhmədova, Milli Məclisin deputatı, tarix elmləri doktoru, professor Musa Qasımlı, Azərbaycan Respublikası Milli Arxiv İdarəsinin rəisi Ataxan Paşayev, AMEA-nın Şərqsünaslıq İnstitutunun direktoru, Milli Məclisin deputatı, professor Gövhər Baxşəliyeva təqdim olunan sənədin ölkəmiz üçün əhəmiyyətindən danışıbmışlar.

**2014-CÜ İL ÜÇÜN AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ELM,
MƏDƏNİYYƏT VƏ ƏDƏBİYYAT SAHƏLƏRİNDƏ
DÖVLƏT MÜKAFATLARININ LAUREATLARI**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 27 may 2014-cü il tarixli sərəncamı ilə Dövlət Mükafatları aşağıdakı şəxslərə verilmişdir:

Elm sahəsi üzrə: Tofiq Murtuza oğlu Nağıyev – “Hidrogen peroksidlə koherent-sinxronlaşmış oksidləşmə reaksiyaları” (ingilis dilində, Amsterdam) monoqrafiyasına görə; **Mədəniyyət sahəsi üzrə: Oqtay Seyid Hüseyn oğlu Sadıxzadə** – Azərbaycan təsviri sənətinin inkişafında xidmətlərinə görə, **Ramiz Eyyub oğlu Quliyev** – konsert-ifaçılıq fəaliyyətinə görə; **Ədəbiyyat sahəsi üzrə: Elmira Hüseyn qızı Axundova** – “Heydər Əliyev. Şəxsiyyət və zaman” altı cildlik sənədli-bioqrafik kitabına görə.

**ABŞ KONQRESİNDƏ AZƏRBAYCAN XALQ CÜMHURİYYƏTİNİN
YARANMASININ 96-CI İLDÖNÜMÜ ŞƏRƏFİNƏ
QƏTNAMƏ TƏQDİM OLUNMUŞDUR**

ABŞ Konqresində Texas ştatını təmsil edən konqresmen Stiv Stokman mayın 28-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 96-cı ildönümü şərəfinə 602 nömrəli qətnamə təqdim etmişdir. Qətnamədə dünyada ilk dünyəvi müsəlman respublikasının - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin (AXC) elan edilməsindən, Birləşmiş Ştatların və digər demokratik dövlətlərin onun müstəqilliyini tanınmasından danışılır. Sənəddə AXC hökumətinin ölkə vətəndaşlarını ümumi seçki hüququ ilə təmin etməsi faktı da vurğulanmışdır. Nəticədə Azərbaycan müsəlman dünyasında qadınları seçkilərdə səs vermək hüququ ilə təmin edən birinci dövlət olmuşdur.

Qətnamədə 1991-ci ildə müstəqilliyi bərpa olunduqdan sonra Azərbaycanın ABŞ ilə inkişaf etməkdə olan münasibətləri, energetika sahəsində əməkdaşlıq, o cümlədən Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC), Bakı-Tbilisi-Ərzurum (BTƏ) layihələrinin icrası və Cənub Qaz Dəhlizinin əhəmiyyəti vurğulanmışdır. Bildirilmişdir ki, Cənub Qaz Dəhlizi Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasına öz töhfəsini verəcəkdir. Sənəddə ABŞ-ın dövlət katibi Con Kerrinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə məktubundan sitat gətirilmişdir. Sitatda deyilir: “Azərbaycan energetika dünyasının yeni etibarlı üzvünə çevrilir və Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasına kömək edir. Cənub Qaz Dəhlizinin uzun səylərdən sonra gerçəkləşdirilməsi konsorsiumun tərəfdaşlarına və qonşu ölkələrə fayda verməklə bərabər, Azərbaycanın müstəqilliyini möhkəmləndirəcəkdir”. Sənəddə Azərbaycanın koalisiya qoşunlarının tərkibində Əfqanıstanda, daha əvvəl Kosovo və İraqda iştirakı, onun antiterror, nüvə silahının yayılmaması və narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə sahəsində ABŞ ilə əməkdaşlığı, müxtəlif dirlərə münasibətdə tolerantlığı, İsrailin idxal etdiyi neftin 40 faizini təmin etməsi və s. qeyd edilmişdir. Yuxarıda deyilənləri diqqətə alaraq, qətnamə Konqresi Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin elan edilməsinin 96-cı ildönümünün bayram edilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan xalqına ən səmimi arzularla təbriklər göndərməyə çağırır, İsrailin və Avropada ABŞ-ın digər müttəfiqlərinin enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında Azərbaycanın mühüm rolunu vurğulayır, habelə energetika, təhlükəsizlik və digər məsələlər üzrə davamlı ABŞ-Azərbaycan əməkdaşlığını dəstəklədiyini bildirir.

UNİVERSİTET XƏBƏRLƏRİ

DAY.AZ XƏBƏR PORTALINDA HAMLET İSAXANLININ MÜSAHİBƏSİ DƏRC OLUNMUŞDUR

Aprelin 29-da Day.az xəbər portalında Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaxanlının müsahibəsi dərc olunmuşdur. H. İsaxanlı müsahibədə Bakı şəhərinin inkişafına münasibət bildirmişdir. Müsahibəni bu linkdə oxumaq olar: <http://news.day.az/society/486157.html>
Müsahibə jurnalın 26-cı səhifəsində dərc olunur.

TƏLƏBƏLƏRİMİZ FHN-DƏ TƏCRÜBƏ KEÇİRLƏR

Xəzər Universitetinin psixologiya ixtisası üzrə təhsil alan 4-cü kurs tələbələri Aysel Sərkarlı, Aytəkin Məmmədova, İlkin Kazımlı, Şahin Əliyev, Şükufə Əliyeva, Şəbnəm Əfəndiyeva, Leyla Qasımova, Tərlan Qənbərova, Solmaz Süleymanova və Nübar Muradova may ayının 26-dan etibarən Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) Xüsusi Riskli Xilasetmə Xitmətində iki aylıq təcrübə proqramına başlayıblar. Bu müddət ərzində tələbələr fəvqəladə hallar ilə üzləşmiş insanlara psixoloji yardım və dəstəyin təşkil edilməsi qaydaları ilə yaxından tanış olacaqlar. Təcrübə proqramını uğurla başa vurmuş tələbələr sonda işlə təmin olunacaqlar.

AZƏRBAYCAN CÜMHURİYYƏTİNİN YARANMASINA HƏSR EDİLMİŞ DƏRSLƏR

May ayının 27-də və 29-da Xəzər Universitetinin Tarix və arxeologiya departamentinin müəllimləri Azərbaycan tarixi dərslərini Türk və islam dünyasında ilk demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət olan Azərbaycan Cümhuriyyətinin yaranmasının 96 illiyinə həsr etdilər. Tələbələrə həm də Şərqdə ilk parlament respublikası olan Azərbaycan Cümhuriyyə-

tində dövlət təsisatlarının yaradılması, dövlətçilik atributlarının qəbul olunması, hərbi quruculuq, iqtisadiyyat və mədəniyyət, təhsil və səhiyyə sahələrində görülmüş tədbirlər haqqında ətraflı məlumat verilmişdir. Müəllimlər tələbələrin 28 May günü ilə əlaqədar biliklərini yoxlamaq üçün müxtəlif tipli yarışlar da keçirmişlər.

"ENTERPRISE SOLUTIONS" İŞÇİLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ

Mayın 29-da Xəzər Universitetinin İqtisadiyyat və menecment fakültəsində "Enterprise solutions" işçiləri ilə görüş keçirildi. Elxan Suleymanov və Ramin Nurulla magistr və bakalavr tələbələrlə görüşdə şirkətin necə işçilərə ehtiyac olduğu haqqında geniş məlumat verdilər. Tələbələrin sualları ətraflı cavablandırıldı.

MÜƏLLİMİMİZ BEYNƏLXALQ FORUMDA İŞTİRAK ETMİŞDİR

Mayın 27-29-da Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) əsas binasında "Dünya elmində yeni çağırışlar: gənc alimlərin birgə yanaşmaları" mövzusunda Beynəlxalq Bakı forumu keçirilmişdir. Dünyanın gənc alimlərinin Beynəlxalq forumu Gənclər və İdman Nazirliyinin, AMEA-nın, Azərbaycan Respublikasının UNESCO üzrə Milli Komissiyasının, "Eurodoc" Avropanın Gənc Tədqiqatçılar Şurasının, Azərbaycan Gənc Alim, Aspirant və Magistrlər Cəmiyyətinin birgə təşkilatçılığı ilə keçirilmişdir. Forumda dünyanın müxtəlif ölkələrindən, ümumilikdə, 400-dək gənc alim iştirak

etmişdir.

Xəzər Universitetinin müəllimi, "Khazar Journal of Humanities and Social Sciences" ("Xəzər Humanitar və Sosial Elmlər Jurnalı") beynəlxalq elmi jurnalının redaktor köməkçisi Xəyalə Məmmədova forumda İqtisadiyyat və sosiologiya istiqaməti üzrə təşkil edilən elmi müzakirədə "The implementation of Eurasian energy policy through the South Caucasus: Azerbaijan's role" ("Avrasiya enerji siyasətinin Cənubi Qafqaz vasitəsilə tətbiqi: Azərbaycanın rolu") mövzusunda ingilis dilində məruzə etmişdir, iştirakçıların çoxsaylı suallarını cavablandırmışdır.

HAMLET İSAXANLININ HƏMMÜƏLLİFİ OLDUĞU KİTAB NİDERLANDDA NƏŞR EDİLMİŞDİR

2011-ci ilin sentyabrında Türkiyənin Ankara şəhərində keçirilən NATO-nun Sülh və Təhlükəsizlik naminə Elm Proqramının bir hissəsi olan “Avropa İttifaqı, Qara Dəniz regionu və Cənubi Qafqazda təhlükəsizlik və sərhədyanı əməkdaşlıq” adlı NATO Ali Tədqiqatlar üzrə Seminarının materiallarını təqdim etmək üçün Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyumlar şurasının sədri professor Hamlet İsaxanlı Ayça Ergün ilə birgə həmmüəllifi olduğu “Avropa İttifaqı, Qara Dəniz regionu və Cənubi Qafqazda təhlükəsizlik və sərhədyanı əməkdaşlıq” adlı kitab yazmışdı.

Kitab 2013-cü il fevralın 28-də Hiderlandda IOS Nəşriyyatı tərəfindən nəşr edilmişdir. Ətraflı məlumatla bu linkdə tanış ola bilərsiniz: <http://www.ebooks.iospress.nl/volume/security-and-cross-border-cooperation-in-the-eu-the-black-sea-region-and-southern-caucasus>

TƏLƏBƏLƏRİN RƏSM SƏRGİSİ

Mayın 26-da Xəzər Universitetinin Mərkəz kampusunda Tələbə məclisi tərəfindən rəsm sərgisi keçirildi. Sərgidə ümumilikdə 13 iştirakçının 48 rəsmi nümayiş etdirildi.

Münsiflər rəsmləri qiymətləndirdikdən sonra fərqlənmə sertifikatı əldə etmiş iştirakçıların adı açıqlandı. Qalan iştirakçılara iştirakçı sertifikatı verildi. Nilufər Əlizadə özünün "Göbək rəqsi" əsəri ilə 1-ci, Dinara Katibli "Qurtuluş" əsəri ilə 2-ci, Nərminə Abbasova "Əbədilik" əsəri ilə üçüncü yerə layiq görüldülər.

XƏZƏR UNİVERSİTETİ “TƏLƏBƏ BAHARI” FESTİVALININ QALİBİ OLDU

Gənclər və İdman Nazirliyinin 2006-cı ildən etibarən təşkil etdiyi “Tələbə baharı” festivalının builki qala-konserti mayın 28-də Quba şəhərindəki Yaşıl teatrda keçirilmişdir. Qala-konsertdə aprelın 2-3-də keçirilmiş festivalın seçim mərhələlərinin (20-dən çox ali təhsil müəssisəsindən 200-dən çox tələbə iştirak etmişdi) qalibləri olan 9 ali məktəbin, o cümlədən Xəzər Universitetinin tələbələri istedadlarını nümayiş etdirmişlər.

Qala-konsertdə universitetimizi kamera orkestri və vokalçı – Təhsil fakültəsinin 4-cü kurs tələbəsi Elçin Feyzullayev, tələbələrdən ibarət rəqs ansambli

təmsil etmişlər.

Qala-konsertin sonunda müxtəlif nominasiyalar üzrə qaliblər müəyyən edilmiş, onlara Gənclər və İdman Nazirliyinin diplom və mükafatları təqdim edilmişdir. Xəzər Universitetinin kamera ansambli və Elçin Feyzullayev klassik musiqi, rəqs ansambli ilə rəqs nominasiyaları üzrə qalib elan olunmuşlar.

Təmsilçilərimizə mükafat təqdim olunarkən, universitet haqqında videoçarx da nümayiş etdirilmişdir.

Tələbələrimizi təbrik edir, onlara yeni-yeni yaradıcılıq uğurları arzulayırıq.

HÜQUQ TƏDRİS MƏRKƏZİNDƏ NÖVBƏTİ TƏLİM KURSU

Hüquq Tədris Mərkəzində mayın 31-də Vəkillik peşəsi ilə bağlı növbəti təlim kursu keçirildi. “Musahibənin aparılması və məsləhətin verilməsi vəkili peşə vərdişləri kimi” mövzusunda təlimi Vəkillər Kollegiyasının üzvü Natəvan Rüstəmovə keçmişdir. Təlimin məqsədi gənc hüquqşünasların peşə vərdişlərinin təkmilləşdirilməsi idi. Təlim zamanı iştirakçılara materiallar paylanmış və onlar kəzəslər üzərində işləmişlər.

MÜƏLLİMLƏR ŞAĞIRDLƏRDƏN HƏDİYYƏ ALA BİLMƏYƏCƏK

Təhsil naziri Mikayıl Cabbarov mayın 20-də “Müəllimlərin etik davranış qaydaları”nın təsdiq edilməsi barədə əmr imzalayıb

Bu barədə Təhsil Nazirliyindən məlumat verilib. Əmrdə qeyd olunur ki, müəllim peşə fəaliyyətini yerinə yetirmək müqabilində təhsil alanlardan hər hansı maddi və qeyri-maddi nemətlər, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada təhsil alanlara göstərdiyi əlavə təhsil xidməti (xidmətləri) müqabilində isə hədiyyə və ya pul tələb etməməlidir.

Nazirin yeni əmrinə əsasən, müəllim təhsil alanlarla münasibətdə qarşılıqlı hörmətə əsaslanan ünsiyyət tərzini seçməlidir: “Müəllim özünə və təhsil alanlara qarşı tələbkar olmalı, bu tələbkarlıq əsaslı və müsbət xarakter daşılmalı, təmkinli davranmalı və hər bir vəziyyətdə özünü ələ almağı bacarmalıdır.

Bundan əlavə, müəllim təhsil alanlarda müsbət keyfiyyətlərin formalaşmasına və inkişafına təkan verəcək müasir təlim texnologiyalarından və

strategiyalarından istifadə etməlidir. Hər bir təhsil alanın sağlamlığını və rifahını düşünərək, onları zərərli vərdişlərdən çəkəndirməli, təhsil alanların fəaliyyəti, nailiyyətləri və kompetensiyalarının qiymətləndirilməsində obyektiv və qərəzsiz olmalı, təhsil alanlarda özünə inam hissini möhkəmləndirməli, motivasiyanı yüksəltməlidir. Təhsil alanlara verilən qiymətin qərəzli şəkildə azaldılmasına və ya əsassız olaraq artırılmasına yol verməməlidir”.

Qaydalarda o da qeyd olunur ki, müəllim təhsil alanlara qarşı xeyirxah və ədalətli olmalı, onlara qarşı haqsızlığa yol verdikdə səhvini etiraf etməyi bacarmalı, onun nəticələrini aradan qaldırmağa çalışmalıdır: “Hər zaman nitqinə fikir verməli, nitqində kobud və təhqiredici sözlər işlətməməlidir. Müəllim təhsil alanlara qarşı fiziki zor işlətməməli, onların şərəf və ləyaqətini alçaldan hərəkətlərə (və ya hərəkətsizliyə) yol verməməlidir. Qanunvericilikdə müəyyən olunmuş hallar istisna olmaqla, müəllim təhsil alanlar tərəfindən ona verilən şəxsi məlumatların məxfiliyini qorumalıdır. Təhsil alanlarla münasibətdə müəllim öz vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadəyə yol verməməlidir”.

AZƏRBAYCANDA MÜƏLLİMLƏR AND İÇƏCƏK

Bu, “Müəllimlərin etik davranış qaydaları”nın təsdiq edilməsi barədə təhsil nazirinin əmrində öz əksini tapıb

Əmrdə qeyd olunur ki, and Azərbaycan Respublikası ilə müəllim arasında açıq hüquqi borc və sədaqət münasibətlərini təsdiq edir.

Yeni qaydalara əsasən, müəllim ilk dəfə daimi işə qəbul olunarkən belə bir and içəcəkdir: **“Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasına və qanunlarına riayət edərək Azərbaycan təhsilinin ənənələrinə sadıq qalacağıma, keyfiyyətli təhsil xidməti göstərəcəyimə, peşəkar fəaliyyət zamanı qeyri-etik davranışın hər hansı bir formasına yol verməyəcəyimə, həmkarlarım, təhsilalanlar, valideynlər və digər şəxslərlə münasibətləri hörmət, şərəf və ləyaqət əsasında quracağıma, müəllim adını və şərəfini uca tutacağıma and içirəm”.**

And içmə təntənəli şəraitdə Azərbaycanın dövlət bayrağı altında Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına əl basmaqla həyata keçiriləcək. Əmrdə o da qeyd olunur ki, and içmə bir dəfə olur və andın imzalanmış mətni müəllimin şəxsi işində saxlanılır.

ALİ TƏHSİL MÜƏSSİSƏLƏRİNİN KÖÇÜRÜLƏCƏYİ ƏRAZİDƏ TƏLƏBƏ ŞƏHƏRCİYİ YARADILACAQ

“Böyük Bakının Regional İnkişaf Planı” (sxemi) layihəsində paytaxtdakı ali təhsil müəssisələrinin şəhərdən kənara köçürülməsi üçün ərazilər nəzərdə tutulmuşdur

Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin şöbə müdiri Cahangir Qocayev mayın 30-da AzərTAc-a bildirmişdir ki, Xocasən qəsəbəsində M. Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filialının yeni binasının açılması bu istiqamətdə ilk addımlardan biridir.

Ali təhsil müəssisələri köçürüləcək ərazidə tələbə şəhərciyi yaradılacaqdır.

Tələbələrle müəllimlərin kampuslarda birgə fəaliyyəti orada özünəməxsus tədris mühiti yaradacaqdır. Bütün bunlar şəhərrəfi infrastrukturaya da müsbət təsir göstərəcəkdir.

C.Qocayev demişdir ki, bəzi mərkəzi idarəetmə orqanlarının da şəhərdən köçürülməsi mümkündür. Bütün bunlar şəhərdə sıxlığın azaldılması ilə yanaşı, paytaxta fəal miqrasiyanı da azaldacaqdır.

TƏHSİL HAQQINDAN AZAD EDİLƏNLƏRİN SAYI AÇIQLANDI

Azərbaycanın ali məktəblərində təhsil alan 470 tələbə təhsil haqqından azad edilib

Bu barədə Təhsil Nazirliyindən məlumat verilib. Qəbul olunmuş müvafiq qərara əsasən, ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində ödənişli əsaslarla təhsil alan, valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş şəxslər təhsil haqlarından azad olunublar.

2013-2014-cü tədris ilində dövlət və özəl ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində ödənişli əsaslarla təhsil alan valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş tələbələrin sayı 470 nəfər təşkil edir. Onların təhsil haqqı dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödənilir.

AZƏRBAYCAN ALİ TƏHSİL SİSTEMİNİN EHEA - NIN TƏLƏBLƏRİNƏ UYĞUNLAŞDIRILMASI İLƏ ƏLAQƏDAR Aİ-NİN LAYİHƏSİ

Avropa İttifaqı (Aİ) “Azərbaycan ali təhsil sisteminin Avropa Ali Təhsil Məkanının (EHEA) tələblərinə daha da uyğunlaşdırılması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinə dəstək göstərilməsi” Tvinning layihəsini təqdim etmişdir

Təhsil Nazirliyindən AzərTAc-a bildirmişlər ki, layihənin məqsədi Avropa ali təhsil məkanına inteqrasiya etməklə Azərbaycanda ali təhsil sisteminin daha da inkişaf etdirilməsindən ibarətdir. Burada Azərbaycan Respublikasının islahat proqramına uyğun olaraq Bolonya prosesinin prinsipləri çərçivəsində ali təhsil sektorunda islahatların aparılması, ali təhsil müəs-

sisələrində keyfiyyətin artırılması və akkreditasiya sisteminin təkmilləşdirilməsi, təhsil, təlim və gənclər sahəsi üzrə Avropa İttifaqı və Azərbaycan arasında qarşılıqlı əlaqələrin genişləndirilməsi, həmçinin beynəlxalq əməkdaşlıq, mobillik və mübadilə proqramlarının artırılması nəzərdə tutulmuşdur.

12 İLLİK TƏHSİLƏ GƏLƏN DƏRS İLİNDƏN KEÇİLMƏYƏCƏK

Azərbaycan Təhsil Nazirliyi 12 illik təhsil sisteminə keçidlə bağlı növbəti açıqlama verir

Nazirliyin mətbuat xidmətindən Lent.az-ın sorğusuna verilən cavaba əsasən, 12 illik təhsilə gələn dərs ilindən keçilməyəcək: “12 illik ümumi təhsilə keçid “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda nəzərdə tutulub, lakin bu prosesin hansı tədris ilindən başlanacağı hələlik dəqiqləşdirilməyib”.

Day.Az

ГАМЛЕТ ИСАХАНЛЫ: "БАКУ СТАЛ БЕСПОДОБНЫМ"

Интервью Day.Az с математиком, писателем, публицистом, учредителем и ректором университета "Хазар" Гамлетом Исаханлы

-Бурное развитие Азербайджана открывает большие перспективы. Вы работаете с молодежью. Можете сказать, какие они, сегодняшние молодые азербайджанцы, и насколько они готовы воспользоваться этими благами?

- Молодежь у нас разная, как и во всем мире. Многие люди старшего поколения жалуются на них. Так было всегда, во все времена, поэтому это уже не является для нас каким-то открытием. Каждое поколение считает, что его поколение было лучшим. Этого уже не изменить. Времена меняются, и наше время накладывает отпечаток на развитие молодежи. Сейчас главной тенденцией в мире является глобализация. Мы можем связаться с любой точкой мира, сидя в Азербайджане. Молодежь осведомлена практически обо всем. Не отрицаю, они стали меньше читать, потому что большую часть времени проводят в Интернете.

Среди молодежи, как всегда, есть трудолюбивые и целеустремленные ребята и есть те, кто хочет всего достичь легким путем. Я, в принципе, доволен нашей молодежью. Я преподаю молодежи разные предметы и вижу, что им интересно, а что нет. Они сейчас стали более требовательными, поэтому старшее поколение не всегда может отвечать на их запросы.

Но они в обязательном порядке должны знать литературу, историю, искусство. Они должны знать нашу культуру, например, если речь идет о музыке, кто такой Узеир Гаджибейли, Хан Шушински, Шовкят

Алекперова, Рашид Бейбутов, Кара Караев, Фикрет Амиров и другие наши известные личности, которые и составляют нашу идентичность, самосознание, историю нашей страны. В связи с этим мы в университете "Хазар" ввели новый предмет – культура. Мугам у нас преподает Ариф Бабаев, вокал – Фидан Гаджиева, классическую музыку – Егяна Ахундова и Зульфия Садыхова, также у нас обучают ковроткачеству, ведет уроки Афаг Керимова, танцам, и т.д. Студенты с удовольствием посещают эти занятия и многому на них обучаются. Это все очень важно для их будущей жизни. Жизнь культурного человека интереснее...

- Вы согласны с позицией некоторых представителей старшего поколения, которые иной раз высказывают мнение, что, мол, молодые сегодня не тянутся к возвышенному, а растут прагматиками?

- Да, согласен, потому что и время сейчас прагматичное. Мы все время чем-то заняты. Для духовной жизни у современной молодежи меньше времени остается. Аристотель говорил, что "для того, чтобы люди занимались наукой, философией, искусством, нужен досуг". То есть время, свободное от работы. Сейчас его у нас остается все меньше, особенно у молодежи. Если есть свободная минутка, то ее надо рационально использовать. Вместо того, чтобы сидеть несколько часов в Фейсбуке, можно прочитать какую-нибудь книгу или же посетить музей. Главное, захотеть, потому что люди не находят в большинстве случаев время на то, что им неинтересно. Одним словом, все зависит от самого человека.

- Кстати, о книгах. А есть ли разница, откуда получать информацию – из печатных книг или электронных? Ведь если даже люди не держат в руках книги в метро, они часто читают их на своих телефонах и планшетах. Сама не раз наблюдала...

- Большой разницы нет. Несмотря ни на что, печатное издание читать более приятно, чем держать в руке телефон. В электронном варианте можно прочитать те книги, которые мы не можем найти в печатном. Кстати, мы с докторантами, которым я преподаю, решили открыть виртуальную библиотеку под названием "История науки, философии и культуры". В нее войдут все книги на эти темы, которые вышли в разное время.

Они будут на четырех языках: азербайджанском, русском, английском и турецком.

- Какие ценности, помимо стремления к образованию, в первую очередь, следует прививать подрастающему поколению в Азербайджане? Что должно стать его визитной карточкой для достижения успеха?

- Где бы ты не работал и не получил бы образование, на первом месте всегда стоят человеческие ценности. Они прививаются нам уже с детства. Конечно же, многое зависит от того, в какой семье ты родился, вырос и получил воспитание, потом уже школа, университет накладывают какой-то отпечаток. Я считаю, что не окружение, а сам человек создает себя, то есть он сам делает выбор, какие ценности ему нужны для его развития. В понятии человеческие ценности я также объединяю доброту, справедливость, трудолюбие.

- Реализуемые в стране крупные международные культурные и спортивные проекты помогают миру узнать Азербайджан. Как эти проекты влияют на формирование имиджа страны? Мы помним, насколько вырос интерес к Азербайджану после бакинского "Евровидения". А сейчас все с большим нетерпением ждут начала в Баку первых Европейских игр.

- К нам часто приезжают иностранцы, и когда мы показываем им наш город, то все они удивляются красоте Баку. Недавно к нам приезжала группа французских ученых, часть из Парижа. Им настолько понравилась наша страна, что после отъезда, они мне несколько раз отправляли благодарственные письма со словами "у вас просто сказочный город" (и говорят это жители знаменитого Парижа!). Действительно, наш Баку стал бесподобным. Но, к сожалению, еще очень мало людей знают об Азербайджане. Причиной этого является то, что у нас новая страна (т.е. новая независимая). Мы должны любыми способами рекламировать свою страну, каждый в своей сфере. Иностранцы должны знать, какая красивая наша страна, какой гостеприимный и дружелюбный азербайджанский народ. Думаю, что в будущем все узнают о Баку.

- Каждый народ имеет какой-то свой, скажем так, бренд, что-то, чем страна может гордиться, чем отличается от других. Что, по-вашему, является нашим брендом?

- Наш бренд – это люди. Я с ранней молодости путешествую, могу сказать, что побывал практически во всех странах. Я там работал, читал лекции, поэтому знаком со многими людьми. Многих своих знакомых иностранцев я часто приглашаю в Баку. Их все время поражает доброта и гостеприимство азербайджанцев.

Нашим брендом можно назвать и нашу культуру, азербайджанскую музыку. Она может найти путь к сердцу любого человека, независимо от нации: и француза, и англичанина, и австралийца и т.д. Также к числу наших брендов можно отнести и нашу архитектуру, искусство и природу. Мне обидно лишь за то, что у нас отсутствует морская культура, в отличие от Тур-

ции, например. У нас для этого есть все условия, просто надо работать над этим.

- Все мы верим, что Азербайджан вернет Карабах и эта победа станет еще одним предметом нашей гордости. На каком месте вы видите патриотизм среди качеств, которыми должен обладать гражданин страны?

- Патриотизм должен идти изнутри человека. Здесь играет важную роль воспитание, образование и окружение. Патриотом можно стать лишь в том случае, если ты гордишься чем-то. К примеру, если вы любите музыку Узеира Гаджибейли, то становитесь патриотами.

- В Азербайджане очень бережно относятся к традициям. И не только старшее поколение. Мало у кого из молодых возникают вопросы, например, по поводу того, как создавать семью, как относиться к старшим и так далее. Возможно, такое почтение к традициям и позволяет нашему обществу сохранять свою теплоту и человечность, как вы думаете?

- Сохранение традиций не означает консервацию всего прошлого. С изменением времени меняются в какой-то степени и обычаи. В связи с этим надо быть гибче, чтобы воспринимать все изменения. К примеру, раньше разрешали надевать только длинные платья, а сейчас девушки хотят носить короткие наряды. Мы не можем им что-то приказывать, потому что каждый взрослый человек сам знает, что ему или ей лучше. Конечно, при этом они должны в обязательном порядке соблюдать некоторые правила приличия, некоторые нормы.

Что касается уважения к старшему поколению, то это не означает беспрекословного подчинения ему. Старшие тоже должны понимать, что сейчас другие времена, и стараться говорить с молодыми на равных. Тогда они будут уважать тебя не только из-за твоего возраста, но и за понимание.

- В каких сферах позитивные изменения, происходящие в стране, особенно заметны, на ваш взгляд?

- Внешний облик нашей страны полностью изменился. Сейчас у нас есть огромное количество спортивных комплексов, культурных объектов, новых зданий. Все это украшает наш город. Но для полной гармонии следует работать (годами) и над внутренней культурой индивидуума и общества, развитие - процесс непрерывный.

*Камалы Алиева,
Day.Az
29 апреля 2014*

KHAZAR UNIVERSITY

11 Mehseti str., Baku, AZ1096,
Republic of Azerbaijan

Phone: (994 12) 421 79 27 E-mail: contact@khazar.org
Fax: (994 12) 498 93 79 URL: www.khazar.org

10 June 2014

Prof. Kun Lee

President of University of Seoul

Copied to: Professors Kim Seok Woo, Se Hyun Ahn, Hwang Ji Jwan

Dear President Kun Lee,

It was a great pleasure for us to visit the University of Seoul this month. Thank you very much for hosting our delegation in your university. I would especially like to thank the three colleagues who were with us during our entire visit and showed us great hospitality and attentiveness.

As you know, during our visit, a joint conference was held. At the conference, Professor Kim Seok Woo of the Department of International Relations spoke about Korean-Azerbaijani relations in an era of globalization. I delivered a talk about national identity with an emphasis on the case of Azerbaijan. Professor Se Hyun Ahn spoke about Russian and Korean relations. Dr. Mukhtar Hajizada delivered a presentation in which he compared the roles of Azerbaijan and Korea in their neighborhoods and talked about the regional cooperation in the wider Black Sea area and Asia Pacific. Professor Hwang Ji Hwan spoke about the nuclear concerns in Korea and the nuclear

issue in North Korea. Dr. Rovshan Abbasov delivered a presentation about the problems and opportunities of the integrated water management in the Greater Baku area.

We are very interested in continuing mutually beneficial cooperation with you, especially in the areas of student exchanges. We would also be very happy to develop joint research and exchange projects including mutual visits among Korean and Azerbaijani scholars and researchers.

Thank you very much for your attention to this letter. I look forward to hearing from you about ways to further develop our partnership; I do very much hope that we can continue our fruitful relationship.

Sincerely,
Hamlet Isaxanlı
Founder, Chairman of Board of Directors and
Trustees

ƏMƏKDAŞIMIZ TƏDQIQATÇI ƏLAQƏLƏRİ LAYİHƏSİNİN MƏLUMAT SESSİYASINDA

Mayın 13-də Xəzər Universiteti İnkişaf departamentinin direktoru Raziyə İsayeva Bakıda Four Seasons Oteldə təşkil edilən Tədqiqatçı Əlaqələri Layihəsinin məlumat sessiyasında iştirak etmişdir. "British Council"un ölkə üzrə direktoru Elizabet Vayt tədbir iştirakçılarını salamladıqdan sonra "British Council"un Proqram icraçısı Könül Əhmədova Tədqiqatçı Əlaqələri Layihəsi haqqında məlumat vermişdir.

Sonra R. İsayeva Xəzər Universiteti və Nottingham Universitetinin keçən il qazandığı "Məktəblərin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı potensialın yaradılması" adlı Tədqiqatçı Əlaqələri Layihəsi haqqında məruzə ilə çıxış etmişdir. Bu layihə Böyük Britaniyanın 13 və Azərbaycanın 16 gənc tədqiqatçısının bu il martın 25-28-də Xəzər Universitetində keçirilmiş toplantısı ilə uğurla sona çatmışdır.

Çıxışlardan sonra "British Council"un Təhsil proqram meneceri Nərgiz Hüseynova iştirakçıların suallarını cavablandırdı.

서울시립대학교

UNIVERSITY OF SEOUL

163 Seoulsiripdaero, Dongdaemun-gu, Seoul 130-743 KOREA

Phone: +822-6490-6001 Fax: +822-6490-6009 URL: <http://www.uos.ac.kr>

163 Seoulsiripdaero, Dongdaemun-gu, Seoul 130-743 KOREA

11 June 2014

Founder of Khazar University

Dear Founder Hamlet Isaxanlı,

It was my great pleasure and honor to host the delegation from the Khazar University to our campus two weeks ago. Thank you for visiting our campus for the seminar and useful conversation. I also want to express my special thanks to two Azerbaijani scholars, Professors Mukhtar Hajizada and Rovshan Abbasov, who made thoughtful presentations.

I hope you enjoyed staying in Seoul. I also hope you made a safe and sound trip back to Azerbaijan.

We also want to continue our good relationship in the future. I think scholars of the two schools can do joint researches on several topics such as urban planning, diplomacy of the two countries, energy issues, and so on. Also, two schools may host

seminars to present their research results and to share ideas and knowledge. As for student exchanges, I will discuss with the vice president of international affairs to see what we can do about it. I think we need to check out availability of accommodation in our international housing, and whether there are students who want to study in Azerbaijan.

Once again, I really thank for your visit to our campus, and I hope we develop our relationship. Also, I hope we can meet sometime in the near future.

Best regards,

Kun Lee

President

University of Seoul

ARXEOLOGİYAYA AİD DƏRSDƏNKƏNAR MƏŞĞƏLƏ

Mayın 19-da Xəzər Universitetinin konfrans zalında Tarix və arxeologiya departamentinin təşkilatçılığı ilə təhsil fakültəsi (tarix-coğrafiya ixtisası) tələbələrinin müasir Azərbaycan arxeologiyasının aparıcı mütəxəssislərindən olan fəlsəfə doktoru Fərhad Quliyevlə dərsləndənkənar məşğələ-görüşü keçirildi.

Məşğələ tələbələrin arxeologiyaya aid biliklərinin artırılması məqsədilə təşkil edilmişdi. F. Qu-

liyev slayd-təqdimat və maraqlı elmi-kütləvi diskussiya üsulları ilə dünya və Azərbaycan arxeologiya elmində müasir vəziyyət, Göytəpə Arxeoloji Parkının yaradılması üçün nəzərdə tutulmuş layihə haqqında məlumat vermişdir.

Görüşdə Tarix və arxeologiya departamentinin müdiri, fəlsəfə doktoru Roza Arazova və departamentin müəllimi Orxan Zamanov iştirak etmişlər.

**SERBİYADA ÇIXAN “SVEDOK” JURNALINDA
ERMƏNİSTAN SƏFİRİ QAGİK QALAÇYANIN
YALANI İFŞA EDİLMİŞDİR**

Serbiyada çıxan populyar “Svedok” jurnalının 5 may tarixli nömrəsində Azərbaycanın Serbiya Respublikasındakı səfirliyinin inzibatçısı Rəşad Ağazadənin məqaləsi dərc edilmişdir. Müəllif yazır ki, Ermənistanın Serbiyadakı səfiri Qagik Qalaçyanın yaxın vaxtlarda dərc edilmiş müsahibəsini oxumuşdur. Qalaçyan həmin müsahibədə Serbiya-Ermənistan münasibətləri, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi və Cənubi Qafqaz regionunda Türkiyənin rolu barədə söhbət açır.

Ağazadə öz məqaləsinə bu sözlərlə başlayır: “Mən siyasətçi deyiləm, diplomatik vəzifəm də yoxdur. Buna görə də, Ermənistan ilə Serbiya arasında münasibətləri bir kənara qoyuram. Lakin Azərbaycanın və Ermənistanın yerləşdiyi regionun tarixini pis bilmirəm. Üstəlik, mən əminəm ki, diplomatik nümayəndə tarixə istinad etməzdən əvvəl onu yaxşıca öyrənməlidir. Faktları təhrif etməklə məşğul olmaq diplomatik nümayəndəyə yaraşmaz”.

R.Ağazadə daha sonra yazır ki, Ermənistan səfiri öz müsahibəsində Dağlıq Qarabağ regionunun guya “tarixən” Ermənistanın tərkib hissəsi olduğunu və 1918-ci ildə Azərbaycan dövləti yaradıldıqdan xeyli əvvəl ermənilərin məskunlaşdığı bu regionun 1923-cü ildə İ.Stalin tərəfindən Azərbaycana verildiyini bildirir.

Müəllif Ermənistan səfirinin savadındakı boşluqları aradan qaldırmağa çalışaraq yazır: “Yəqin Ermənistan səfiri xatırlamır, bəlkə də sadəcə bunu bilmir, lakin onun Serbiyada təmsil etdiyi ölkə də respublika kimi 1918-ci ildə yaranmışdır. Həmin tarixə qədər “Ermənistan Respublikası” adlı dövlət olmamışdır. Buna görə də Ermənistan Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası yaşdı hesab edilə bilər. Lakin bunu da əlavə etməliyəm ki, azərbaycanlıların dövlətçiliyi bundan əvvəl də mövcud olmuşdur. Məsələn, eramızdan əvvəl IV əsrdən ta eramızın VIII əsrinə qədər mövcud olmuş və həmin əsrdə ərəblər tərəfindən istila edilmiş Qafqaz Albaniyasını göstərə bilərəm. Paytaxtı

əvvəlcə Qəbələ, sonra Bərdə (müasir Azərbaycanın eyni adlı şəhərləri) olan həmin dövlət müasir Azərbaycan Respublikasının ərazisini və müasir Ermənistan Respublikasının xeyli hissəsini əhatə edirdi. Onu da əlavə edirəm ki, Qafqaz albanları (Balkanlardakı albanlarla qarışdırmayın) Azərbaycan xalqının əcdadlarından biri olmuşdur. Başqa bir misal: 1145-1225-ci illərdə mövcud olmuş “Atabek-i-Azərbaycan” adlı dövlətin paytaxtları bir-birinin ardınca Naxçıvan, Təbriz, Həmədan və Ərdəbil şəhərləri, hakim sülalənin banisi isə əslən Gəncə şəhərindən olan türk Eldəgiz idi. Bu dövlət Cənubi Azərbaycandan əlavə bugünkü Azərbaycan Respublikasının və bugünkü Ermənistan Respublikasının bütün ərazisini də əhatə edirdi. Beləliklə, “Azərbaycan” adlı dövlətin guya yalnız 1918-ci ildə yaranması iddiaları boş sözlərdir”. R.Ağazadənin bu istəyinə nə dərəcədə nail olmasını Qalaçyanın və ya onun əvəzinə öz-özünü ifşa edən opuslar uyduranların gələcək çıxışları göstərir.

Məqalə müəllifi Qalaçyana tarixin əlifbasını xatırladaraq yazır: “Sonradan Qaraqoyunlu, Ağqoyunlu, Oğuz, habelə Səfəvilər, Avşarlar, Qacarlar sülalələrinin hakimiyyətə gəldiyi bu ərazidə bir sıra başqa dövlətlər yaradılmışdır. Yalnız 1920-ci illərin əvvəlində İranda oğuz (oxu: Azərbaycan) sülalələrini farsdilli pəhləvilər sülaləsi əvəz etmiş, Araz çayından Şimalda isə Azərbaycan Respublikası yaradılmışdır”.

Bəs, elə həmin dövrdə Cənubi Qafqazdakı ermənilərin başına nələr gəlmişdir?

Ağazadə haqlı olaraq yazır: “Heç nə!”.

Tarixi tədqiqatlar göstərir ki, Cənubi Qafqaz ərazisində ilk erməni dövləti 1918-ci il mayın axırlarında yaradılmışdır. Əgər Rusiya imperiyası XIX əsrdən XX əsrin əvvəlinə qədər ermənilərin Cənubi Qafqaza köçürülməsinə şərait yaratmasaydı, Ermənistan Respublikasının yaranması da çox böyük sual altında olardı. Əminəm ki, Ermənistan arxivlərində ermənilərin Cənubi Qafqaza köçürülməsi ilə əlaqədar kifayət qədər sənəd vardır.

Cənubi Qafqazda “Ermənistan vilayəti” deyilən inzibati vahid ilk dəfə 1826-1828-ci illərin İran-Rusiya müharibəsindən sonra yaranmışdır. O vaxt Azərbaycanın tarixi xanlıqları, o cümlədən bu gün müasir Ermənistanın yerləşdiyi ərazilər Rusiya imperiyasının mülkiyyətinə keçmişdir. Bunun ardınca imperator I Nikolay özünün 21 mart 1828-ci il tarixli fərmanı ilə Azərbaycanın Naxçıvan və İrəvan xanlıqlarını ləğv etmiş və onların yerində “Ermənistan vilayəti” adlanan yeni inzibati vahid yaratmışdır. O vaxta qədər bu ərazidə heç zaman belə bir inzibati vahid olmamışdı və o vaxtdan həmin ərazi Rusiya imperiyasının məmurları tərəfindən idarə edilirdi. 1840-cı ildə bu vilayət ləğv edilmişdir. 1849-cu ildə həmin vilayətin ərazisində İrəvan quberniyası yaradılmışdır”.

Ağazadə daha sonra ermənilərin Qafqaza köçürülməsi barədə yazır: “1828-ci ildə Türkmənçay müqaviləsinin və 1829-cu ildə Rusiya və Osmanlı imperiyaları arasında müharibəyə son qoymuş Ədirnə müqaviləsinin şərtlərinə əsasən, ermənilərin Cənubi Qafqaza və əsasən azərbaycanlıların məskunlaşdığı rayonlara kütləvi şəkildə köçürülməsi başlandı. Rus alimi Nikolay Şavrovun etiraf etdiyi kimi, təkcə 1828-ci ildən 1830-cu ilə qədər İrandan 40.000 və Osmanlıdan 84.000 erməni Cənubi Qafqaza köçürülmüş və onlar Yelizavetpol (o cümlədən Qarabağ) və İrəvan quberniyalarındakı ən yaxşı dövlət torpaqlarında məskunlaşdırılmışlar. Onlar həmçinin Tiflis quberniyasının Borçalı, Axalsixə və Axalkalaki qəzalarında yerləşdirilmişlər [...] Yelizavetpol quberniyasının dağlıq hissəsi və Göyçə gölünün sahilləri bu ermənilər üçün məskən olmuşdur [...] Krım kampaniyasından sonra bu ərazilərə yenidən müəyyən qədər erməni yerləşdirilir. 1877-1879-cu illərin Rusiya-Türkiyə müharibəsi bizə kiçik asiyalı köçkünlərin bütöv bir axınını bəxş etmişdir [...] Bundan sonra kiçik Asiyadan ermənilərin fasiləsiz axını başlayır. Onlar həm tək-tək, həm də ailəvi şəkildə köçüb gəlirdilər [...]”.

Ağazadə Ermənistan səfirinə xatırladır ki, Dağlıq Qarabağın statusu haqqında qərar Qalaçyanın dediyi kimi 1923-cü ildə deyil, 1921-ci

ildə qəbul edilmişdir. Məhz 1921-ci il iyulun 5-də Rusiya Kommunist Partiyasının Qafqaz bürosunun (bu Büro Qafqazda ali hakimiyyət orqanı idi) Dağlıq Qarabağın statusu haqqında qərar qəbul edilmişdir. Qərarda göstərilirdi ki, “[...]Dağlıq Qarabağ inzibati mərkəzi Şuşa şəhərində olmaqla, ona geniş muxtariyyət verilməklə Azərbaycan SSR hüdudlarında saxlanılsın [...]”.

Burada qeyd etməliyəm ki, Qafqaz Bürosunun qərarının mətnində Ermənistanın Serbiyadakı səfirinin dediyi kimi, “verilsin” yox, məhz “saxlanılsın” yazılmışdır. Aydın məsələdir ki, əvvəllər birisinə mənsub olmayan şeyi onda saxlamaq olmaz. Başqa sözlə desək, bu qərar rus dili və məntiq sahəsində elementar biliyi olan adam üçün o deməkdir ki, Qarabağ əvvəllər də Azərbaycana mənsub olmuşdur.

SSRİ dağılıandan və keçmiş sovet respublikaları, o cümlədən Azərbaycan və Ermənistan özlərinin müstəqilliyini elan edəndən sonra xaricdəki erməni lobbisinin müəyyən hissəsi tərəfindən maliyyələşdirilən Ermənistanın rəhbərliyi Qarabağ regionu barəsində ərazi iddiaları siyasətini davam etdirmiş və Azərbaycana qarşı tammiqyaslı müharibəyə başlamışdır. Müharibə nəticəsində Ermənistan silahlı qüvvələri onun ərazisində dislokasiya edilmiş hərbi qruplaşmaların köməyi ilə Qarabağı və Azərbaycanın ona bitişik yeddi rayonunu işğal etmiş, azərbaycanlı əhaliyə qarşı soyqırımı törətmişlər. Bu ərazilər talanmış və viran edilmişdir. İşğal olunmuş ərazilərdə etnik təmizləmələr aparılmışdır. Nəticədə Ermənistanın özündə olduğu kimi, bu ərazilərdə də bircə azərbaycanlı belə qalmamışdır. Bir milyona yaxın azərbaycanlı köçkün və qaçqın vəziyyətinə düşmüşdür. Bu gün Ermənistan özünün rəsmi ideologiyası ucbatından dünyada yeganə monoetnik ölkədir.

Müəllif sözünə davam edərək yazır: “Burada mən bir maraqlı faktı qəzetin oxucuları ilə bölüşmək istərdim. Dünyada münaqişələrin özünəməxsus fərqləndirici xüsusiyyətləri olmasına baxmayaraq, qeyd etmək lazımdır ki, Qarabağ münaqişəsi başlayandan sonra separatizm hərəkatı Gürcüstana və Moldovaya, sonra isə Serbiyanın Kosovo diyarına yol tapmışdı. Başqa sözlə desək, erməni millətçilərin və separatçı qrupların məqsədyönlü fəaliyyəti domino effekti yaratmışdır”.

Beynəlxalq birləşmənin Qarabağ münaqişəsi barədə mövqeyi heç də erməni diplomatın təqdim etməyə çalışdığı kimi deyildir. Azərbaycan ərazilərinin Ermənistan tərəfindən işğal edilməsinə cavab olaraq BMT Təhlükəsizlik Şurası 822, 853, 874 və 884 nömrəli dörd qətnamə qəbul etmiş,

həmin sənədlərdə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləmiş və işğalçı qüvvələrin Azərbaycan ərazisindən dərhal çıxarılmasını tələb etmişdir. Bundan əlavə, GUAM, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Avropa Şurası, Avropa Parlamenti, Qoşulmama Hərəkatı, NATO kimi beynəlxalq təşkilatlar da münaqişənin Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü əsasında tənzimlənməsi mövqeyini tuturlar. Bütün bunlardan sonra Azərbaycanın hərəkətlərinin BMT qətnamələrinə uyğun olmadığını demək sadəcə gülüncdür. Bu qətnamələr yalnız bir ölkəyə – Ermənistan qarşı yönəlmişdir”.

Ağazadə daha sonra Ermənistan səfirinin yalanını ifşa edir. O yazır: “Ermənistan səfiri nəhaq yerə, yalandan deyir ki, onun ölkəsinin mövqeyi beynəlxalq birliyin mövqeyi ilə üst-üstə düşür. Əsla! “Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində vəziyyət” bəndi hələ də BMT Baş Məclisinin (yeri gəlmişkən, 2013-cü ildə bu qurumda Serbiya nümayəndəsi sədrlik edirdi) gündəlikdədir. Ermənistan məhz beynəlxalq birlik tərəfindən göstəriləcək reaksiyadan ehtiyat edərək, elə özünün yaratdığı “dağlıq qarabağ respublikası” adlı separatçı qurumu tanımağa hələ də risk etməmişdir. Münaqişənin tənzimlənməsi məhz işğal olunmuş əraziləri azad etmək və azərbaycanlıların öz ərazilərinə qayıtmasına imkan vermək istəməyən Ermənistanın tutduğu mövqeyə görə düyünə düşmüşdür. ATƏT-in Minsk qrupu isə Ermənistanın münaqişənin dinc, ədalətli yolla tənzimlənməsinə razılaşması üçün, təəssüf ki, ona lazımınca təsir göstərə bilmir”.

Müəllif Ermənistan dövlətinin faşist ideologiyasının bütün qəbahətlərini ifşa edərək yazır: “Moldova ombudsmanı xanım Aureliya Qriqoriu ilə bağlı hadisə yadıma düşdü. Keçən il Qriqoriu Yerevanda insan hüquqlarına dair konfransdakı çıxışında Azərbaycan ərazilərinin işğal edilməsi, bu ərazilərdə azərbaycanlı əhaliyə qarşı törədilmiş vəhşiliklər və bununla əlaqədar beynəlxalq sənədlərin müddəalarının Ermənistan tərəfindən pozulması barədə danışmışdır. Bundan sonra onun başına nələr gəldiyini, Yerevanda olarkən hansı təzyiqlərə məruz qaldığını, o, dünya KİV-lərinə müsahibələrində ətraflı danışmışdır”.

Ağazadə Ermənistan səfirinin yalanlarını metodik şəkildə, dalbadal ifşa edir. Məsələn, yazır: “Aqrəssiv erməni millətçiliyinə və şovinizmə meydan oxumağa hər kəs cəsarət etmir. Yeri gəlmişkən, bu şovinizmdən serblər də əziyyət çəkmişlər. Bununla əlaqədar bircə faktı xatırlamağa dəyər: 1983-cü ildə ermənilərin ASALA terror təşkilatının nümayəndələri tərəfindən Türkiyənin

Belqıradakı səfiri Qalib Balkara qarşı terror aktı törədilərkən onunla bərabər Serbiya vətəndaşları da həlak olmuşdu. Bundan sonra təəccüblü görünməməlidir ki, Ermənistanın yüksək vəzifəli bir məmuru vaxtilə Serbiyada yaşamış Soqomon Texliriyanı Ermənistanın xalq qəhrəmanı adlandırmışdır. Q.Qalaçyan fəxr edir ki, Texliriyanı 1921-ci ildə Türkiyənin baş nazirini qətlə yetirmiş, sonra isə Almaniya məhkəməsi tərəfindən azad edilmişdir. Qalaçyan sanki eyham vurur ki, Texliriyanı bəraət qazanmışdır. Əslində isə Almaniya məhkəməsi həmin qatili ona görə azad etmişdi ki, o, qətlə affekt vəziyyətində və ya daha anlaşıqlı terminlə desək, anlaşıqsız vəziyyətdə törətmişdir. Başqalarını bilmirəm, lakin mən başqa ölkənin ali vəzifəli rəsmi şəxsinin qətlə yetirilməsinə görə anlaşıqsız bir adamı milli qəhrəman dərəcəsinə ucaltmazdım. Q.Qalaçyan bundan sonra da utanmadan azərbaycanlı zabıt Ramil Səfərov tərəfindən törədilmiş qətlə erməni fobiya kimi təqdim etmək istəyir. Əvvələn, R.Səfərov Azərbaycanda qəhrəman kimi qələmə verilməmişdir, ikincisi, o, törətdiyi cinayət əməlinə görə Macarıstan həbsxanasında on ilə yaxın cəza çəkmişdir. Nəhayət, R.Səfərov bu qətlə onunla eyni kursda oxuyan erməni tərəfindən Azərbaycan xalqının və Azərbaycan bayrağının təhqir edilməsinin, habelə lap gənc yaşlarında doğma şəhərinin işğal edilməsinin, müharibədə yaxınlarını itirməsinin təsiri altında törətmişdir. Onun Azərbaycana ekstradisiya edilməsi isə Ermənistan səfirinin bixəbər olduğu Avropa və Azərbaycan qanunvericiliyinə tam müvafiq şəkildə həyata keçirilmişdir”.

Azərbaycanlı opponent Qalaçyanı “mat” vəziyyətinə salaraq yazır: “Bakıda Ramil Səfərovun adını daşıyan metro stansiyası yoxdur, onun adına medal da təsis edilməmişdir. Amma Yerevanda nasist general Qaregin Njdenin adı metro stansiyasında əbədiləşdirilmiş, bu ölkədə “Qaregin Njde medalı” təsis edilmişdir. Digər hitlerçi general Dro da Ermənistanın milli qəhrəmanı dərəcəsinə ucaldılmışdır. Mən hələ məhkum edilmiş beynəlxalq terrorçular Varujan Qarabedianı və Monte Melkonyanı demirəm. Maraqlıdır, görəsən, hitlerçilərə, o cümlədən sonralar Ermənistanda qəhrəman kimi qələmə verilənlərə qarşı müharibədə qanları axıdılmış serblər buna necə münasibət bildirəcəklər”.

Böyük qətiyyət nümayiş etdirən Ağazadə Ermənistan səfirinin növbəti yalanını ifşa edərək ona daha bir “qırmızı vərəq” göstərir: “Mən fikir vermişəm ki, Ermənistan səfiri coğrafiyanı da bilmir. Ermənistanın Türkiyə və Azərbaycan tərəfindən blokadaya alınmasından necə söhbət

gedə bilər ki, Ermənistanın İran və Gürcüstanla coğrafi sərhədləri var və o, həmin sərhədlər vasitəsilə xarici aləmlə əlaqə saxlayır. Razıyam ki, Türkiyə Ermənistanla sərhədləri rəsmən bağlamışdır. Lakin Ermənistan buna tam layıqdır. Bu sərhədlər 1993-cü ildə, Qarabağ münaqişəsinin gedişində Ermənistan Azərbaycanın Kəlbəcər rayonunu işğal edəndən sonra bağlanmışdır. Yeri gəlmişkən, Kəlbəcərin işğal edilməsi ilə əlaqədar, 1993-cü il aprelin 30-da BMT Təhlükəsizlik Şurası 822 nömrəli qətnamə qəbul etmiş, həmin sənəddə “bütün işğalçı qüvvələrin Azərbaycanın bu rayonundan dərhal çıxarılmasını” tələb etmişdir. Ermənistan indiyə qədər öz qoşunlarını oradan çıxarmadığına görə həmin sənədin yerinə yetirilməsinə kömək etməyə çalışan Türkiyədən inciməyə dəyməz. Lakin eyni zamanda cənab səfirə məlumat kimi qeyd etmək istəyirəm ki, həmin “bacarıqlı erməni sahibkarlar” Türkiyədə işləyərək çörək pulu qazanır və öz ailələrini dolandırır. Səfirə təklif edərdim ki, uydurma erməni soyqırımı barədə danışmaq əvəzinə beynəlxalq münasibətlər nəzəriyyəsini oxusun, orada tam aydın şəkildə deyilir ki, dənizə çıxışı olmayan Ermənistan kimi dövlətlər öz qonşuları ilə münasibətlərini ərazi iddiaları siyasəti əsasında yox, beynəlxalq hüququn prinsip və normalarına, ilk növbədə suverenlik, ərazi bütövlüyü və sərhədlərin toxunulmazlığı prinsiplərinə hörmət əsasında qurmağa sadəcə borcludurlar. Ermənistan isə bunu etmir və Türkiyənin, Azərbaycanın və Gürcüstanın ərazilərinə iddialarını davam etdirir”.

Ağazadə onu da xatırladır ki, 2014-cü il martın 27-də BMT Baş Məclisində Ukraynanın ərazi bütövlüyü barəsində qətnaməyə dair səsvermənin gedişində Ermənistan həmin qətnamənin qəbul edilməsinin əleyhinə səs vermişdir. Ermənistan nümayəndəsi səsvermə zamanı öz mövqeyini bununla əsaslandırmışdır ki, o, xalqların təyini-müqəddərat hüququnu daim əsas götürür və inanır ki, münaqişəni BMT Baş Məclisində qətnamələr qəbul edilməsi yolu ilə deyil, tərəflər arasında danışıqlar vasitəsilə tənzimləmək mümkündür.

Göründüyü kimi, Ermənistan beynəlxalq hüququn hamılıqla qəbul edilmiş norma və prinsiplərini artıq neçənci dəfə bilərəkdən yanlış interpretasiya etmiş və beləliklə, beynəlxalq birliyin mövqeyinə qarşı çıxmışdır. Bununla da Ermənistan dünya ölkələrinin əksəriyyətindən fərqli fikir nümayiş etdirmişdir ki, bu da onun işğalçı siyasətini bir daha sübut edir.

Müəllif serbiyalı oxuculara müraciətlə Ermənistan təbliğat-təşviqat maşınının iş metodları barədə yazır: “Mən çox şübhə edirəm, görəsən

Hitler qondarma “erməni soyqırımı” barədə danışdı mı? Lakin səfirin müsahibəsini oxuyandan sonra dəqiq bilirəm ki, erməni diplomatiyası Hitlerin təbliğat naziri Yozef Göbbelsin metodundan istifadə edir. Bu metodun formulu belə idi: Yalan nə qədər dəhşətli olsa, ona bir o qədər tez inanarlar”.

Sonda Ağazadə Ermənistan səfirini aşağıdakı suallarla “duelə” çağırır:

“Ermənistan səfirinə təklif edərdim ki, Serbiyada erməni saxtakarlıqlarını yaymaq əvəzinə aşağıdakı elementar addımları atsın:

Əgər Ermənistan səfiri həqiqətən hesab edirsə ki, Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasının Qarabağ münaqişəsinə dair qətnamələrini pozur, ona təklif edirəm belə bir bəyanatla çıxış etsin ki, Ermənistan beynəlxalq birliyin məsuliyyətli üzvü kimi münaqişənin BMT Təhlükəsizlik Şurasının bu qətnamələri əsasında tənzimlənməsinə çalışsın.

Həmin qətnamələrin mətnlərini səfirliyin internet sahifəsində, əgər ümumiyyətlə belə sahifə varsa, dərc etsin.

Ermənistan səfiri izah etsin, nə üçün o, öz müsahibəsində bircə dəfə də deməyib ki, Ermənistan Kosovonun Serbiyanın tərkibinə qaytarılmasına tərəfdardır. Bəlkə Ermənistan bunun əleyhinədir?

Ermənistan səfiri “Dağlıq Qarabağ xalqı” deyəndə nəyi nəzərdə tutduğunu izah edə bilərmə və bununla əlaqədar BMT və ya ATƏT çərçivəsində qəbul edilmiş hər hansı rəsmi sənəd göstərə bilərmə ki, orada “Dağlıq Qarabağ xalqı”na istinad olsun? Əgər belə bir “xalq” varsa, onun əhalisinin 1/3 hissəsindən çoxu, yəni Azərbaycan icması haradadır?

Əgər Ermənistan qarşılıqlı etimadın möhkəmlənməsi tədbirlərinə həqiqətən hazırdırsa, onda o, Dağlıq Qarabağın erməni icmasının nümayəndələri ilə hazırda köçkün vəziyyətində olan, lakin hökmən Dağlıq Qarabağdakı evlərinə qayıdacaq və Azərbaycanın tərkibində yaşayacaq Dağlıq Qarabağın azərbaycanlı icmasının nümayəndələri arasında görüş təşkil olunmasında şəxsən mənə kömək etməyə razıdır mı?

Cavab gözləyirəm”!

Belə-belə işlər, Qagik Qalaçyan! Sizə şah və mat!

AzərTAc

GƏLƏCƏYİN TELEFONLARI SPİRTLƏ İŞLƏYƏCƏK

Finlandiyanın Aalto Universitetinin mühəndisi Canmarino Skotti elektrik enerjisini müxtəlif yanacaq materiallarından – maye hidrogen, etanol və metanoldan hasil edən kiçik və səmərəli yanacaq dəliyi hazırlamışdır

C.Skotti doktorluq dissertasiyasında yanacaq dəliklərinin sənaye istehsalının çox qənaətcil texnoloji prosesini təsvir edir. Bu onu deməyə əsas verir ki, yanacaq dəliklərinin kütləvi istehsalına ən yaxın vaxtlarda başlanılacaqdır.

Dəliklərin hər biri səthi olmaqla qalınlığı təxminən bir millimetr, ölçüsü isə 14x14 millimetr təşkil edir. Lazım olduqda onları bir-birinə calamaq və bir massivdə qruplaşdırmaq mümkündür. Dəliklərdən biri spirtlə doldurulduqda 0,5 vatt, maye hidrogenlə doldurulduqda 1 vatt gərginliyində cərəyan ötürür. Telefon üçün bir neçə yanacaq dəliyi yetərlidir və bu halda onlar müasir akkumulyatorlarla müqayisədə daha az yer tutacaqdır. Ən əsası isə odur ki, istifadəçi

telefonu istənilən mağazada bir neçə saniyəyə enerji ilə doldura biləcəkdir.

C.Skotti miniatür ölçülü yanacaq dəliklərinin istehsalının ucuz başa gəlməsi üçün bir neçə üsul təklif edir. Birincisi, silisium korpusu daha ucuz alüminiumla əvəz etməkdir. Bundan başqa, mühəndis dəliklərin istehsalı üçün lazer ablasiyasından – maddənin səthdən lazer impulsu ilə təmizlənməsindən istifadə etməklə daha effektiv üsullar kəşf etmişdir.

Alimin proqnozlarına əsasən, spirtlə işləyən ilk mobil telefonlar yaxın onillikdə satışa çıxarıla bilər. Hələ bəzi kiçik problem həll olunmalı, yanacaq dəliklərinin doldurulması üsulları tapılmalı və onlar hava çirkləndirməsindən mühafizə edilməlidir. C.Skotti əmindir ki, miniatür yanacaq dəlikləri daha çox kosmonavtika sahəsində tətbiq olunacaqdır.

PERUDA QƏDİM ASTRONOMİYA KOMPLEKSİ

Alimlər Peru ərazisində, Çinça-Alta şəhəri rayonunda təqribən 2500 il bundan əvvəl tikilmiş qədim astronomiya kompleksi aşkar etmişlər

Kaliforniya ştatı Universitetindən olan tədqiqatçı Çarlz Staniş başda olmaqla beynəlxalq arxeoloqlar qrupu 71 geoqlif xətti (Yerdə həndəsi və fiqurlu naxış) qeydə almışdır.

Alimlər müəyyən etmişlər ki, Yeni dünyanın yerli sakinləri bu tikililərdən astronomiya məqsədləri üçün istifadə edirmişlər. Düz xətlərin bəzisi cənub yarımkürəsində yay gündönümü nöqtəsinə yönəlmişdir. Arxeoloqların ehtimalına görə, kompleks bir növ rəsədxana rolunu oynamış və eyni zamanda ibadət obyekti olmuşdur. Ç.Stanişin fikrincə, belə tikilinin ucaldırılması qədim insanlardan elə bir xüsusi bilik və böyük səy tələb etməmişdir.

Arxeoloqlar hesab edirlər ki, onların 40 kvadrat kilometrlik sahədə aşkar etdikləri yerüstü naxışlar Parakas mədəniyyətinin sonrakı mərhələsinə (eramızdan təqribən 400-100 il əvvələ) aiddir. Fərziyyələrə görə, orada yaşamış insanlar hələ eramızdan min il əvvəl istehsalın və ictimai münasibətlərin yetərincə yüksək səviyyəsinə nail ola bilmişlər.

FRANSA ALİMLƏRİ İNSANIN DAXİLİ ORQANLARINI GÖSTƏRƏN GÜZGÜ İXTİRA ETMİŞLƏR

Fransanın Paris-Sud Universitetinin alimləri insanın daxili orqanlarını göstərən üçölçülü rəqəmsal güzgü sınaqdan keçirirlər

Əvvəlcə rentgen və maqnit-rezonans tomoqrafiyasının köməyi ilə irəlicədən toplanmış və işlənmiş şəkillər ekrana çıxarılır, sonra ekranda daxili orqanların və sümüklərin avatari əks olunur.

Alimlər hesab edirlər ki, onların ixtirası təbabətdə istifadə olunacaq, məsələn, cərrahiyyə əməliyyatlarına hazırlaşmağa kömək edəcək.

ÖZBƏKİSTANDA MÜALİCƏVİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ OLAN TOXUCULUQ MƏMULATLARININ İSTEHSALINA BAŞLANACAQ

Özbəkistanın toxuculuq sənayesində nanotexnologiyalardan istifadə etməklə bakteriyalardan qoruma xüsusiyyəti olan toxuculuq məmulatlarının istehsalına hazırlıq işləri gedir

Tərkibində gümüş olan, müalicəvi xüsusiyyətlərə malik təmiz pambıq parçadan corablar, yataq dəstləri, alt paltarlarının tikilməsi planlaşdırılmışdır.

Məlumdur ki, gümüş insan orqanizmi üçün güclü antiseptik vasitə sayılır. Gümüş qatılmış parçalar müxtəlif mikroorqanizm, bakteriya, virus və göbələyin 700-dən artıq növünü məhv etmək qabiliyyətinə malikdir. Belə parçadan tikilmiş paltarlardan istifadə olunması tərləmənin, xəstəlik törədən göbələyin əmələ gəlməsinin tam qarşısını alır. Bu cür parçadan hazırlanmış paltarlar 30 dəfədən artıq yuyulandan sonra da mikroblardan qorunma xüsusiyyətlərini itirmir.

İNGİLİSLƏR QARŞIDAKI 100 İLDƏ ƏN ARZU EDİLƏN İXTİRALARI SADALAMIŞLAR

"Philips" şirkəti orta statistik əhəlinin böyük səbrsizliklə gözlədiyi ixtiraları müəyyən etmək üçün sorğu keçirmişdir

PHILIPS

Bununla bağlı Böyük Britaniyada min nəfərin fikri öyrənilmişdir. Sorğunun nəticələrindən məlum olmuşdur ki, respondentlərin üçdə ikisi qarşıdakı 100 ildə insanı istənilən xəstəlikdən xilas edəcək "universal həb" in yaradılmasını arzuladığını bildirmişdir. İştirakçıların 20 faizi tibbdə mühüm nailiyyətlərin əldə olunması naminə kompyuter, televizor və qulaqcıqlardan imtina etməyə razı olduğunu söyləmişlər. Digər bir qisim isə qadjetlərdən imtina etməyə hazır olmadığını, lakin

saç tökülməsinin, dazlaşmanın əleyhinə effektiv vasitələrin yaradılacağına ümid etdiklərini demişlər.

Respondentlərin cəmi 2 faizi evlərində köməkçi-robotların xidmətindən istifadə etmək istədiklərini bildirmişlər. İştirakçıların bəziləri isə insanı müxtəlif dövrlərə apara biləcək zaman maşınının yaradılmasını arzulayırlar. Arzu edilən innovasiyalar içərisində avtopilotla təchiz edilmiş maşınlar da yer almışdır. Əgər nəzərə alsaq ki, bu kimi aparatlar hazırlanma mərhələsindədir və artıq küçələrdə peyda olur, o zaman bu "sifariş" in digərlərindən daha asan yerinə yetiriləcəyini demək olar.

AzərTAc newsru.com saytına istinadən xəbər verir ki, sorğu iştirakçılarından, həmçinin ötən əsrdə yaradılmış hansı ixtiraların daha mühüm olduğunu söyləmək də xahiş edilmişdir. Birinci yerdə gözlənilməli kimi internetin, ikinci yerdə isə laparoskopiyanın (müasir cərrahiyyə üsuludur, əməliyyat daxili orqanlarda kiçik dəlik vasitəsilə aparılır) adı çəkilmişdir. Respondentlərin 33 faizi elektrik kardiostimulyatorunu vacib ixtira adlandırmışlar. Beşliyə smartfon və televiziya da daxil olmuşdur.

Müşahidəçilər sorğunun nəticələrini maraqla qarşılamışlar. Qeyd edilmişdir ki, hər iki halda iştirakçılar öz seçimlərini sağlamlıqla əlaqəli olan ixtira və texnologiyaların üzərində saxlamışlar. Belə bir ciddi tələbat həyat səviyyəsinin artırılması, ətraf mühitdəki dəyişikliklər və insanların öz sağlamlığına ayırdığı diqqət artımı ilə izah olunur.

AKADEMİK VALIDƏ TUTAYUQ TƏBİƏT VURĞUNU İDİ

Qədim Azərbaycan dünya elminə görkəmli alimlər bəxş etmişdir. Onlardan biri də Azərbaycanın ilk qadın akademiki Validə Tutayuktur.

Validə Xaspolad qızı Tutayuk 1914-cü il sentyabrın 23-də Qarabağın dilbər guşəsi Şuşada anadan olmuşdur. O, 1930-cu ildə Şuşa şəhər 9 illik orta məktəbini bitirərək Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunun bağçılıq və bostançılıq fakültəsinə daxil olur.

1932-ci ildə həmin institutun bağçılıq kafedrasına preparator vəzifəsinə qəbul edilən V.Tutayuk bu vaxtdan etibarən institutda axşam təhsili ilə yanaşı əmək fəaliyyətinə başlayır.

Validə Tutayunun atası Xaspolad Tutayuk əslən çərkəz idi. O, Qroznı şəhərində doğulmuş, təhsilini Peterburqda Meşə Akademiyasında almışdır. Akademiyanı əla qiymətlərlə bitirdikdən sonra Qarabağ meşələrinə meşəbəyi təyin edilmişdir. Xaspolad bəyin Azərbaycana üz tutmasının iki səbəbi var idi. Əvvəla, o, Peterburqa oxumağa gedərkən anası vəfat etmiş, atası yenidən evlənmişdi. Buna görə o, vətəninə - atasının yanına qayıtmamışdı. İkinci səbəb Peterburqda dahi bəstəkar Üzeyir bəylə dostluq edən zaman Üzeyir bəyin Qarabağın füsunkar təbiəti və meşələri haqqında söhbətləri və onu təkidlə Azərbaycana dəvət etməsi olmuşdu.

Şuşada təyinatla meşəbəyi işləyən Xaspolad bəy uzun müddət ailə qurmamışdır. İllər keçdikdən sonra nəhayət, o zaman Şuşada Qızlar Gimnaziyasında müəllimə işləyən, dövrünün ən savadlı və rus dilini mükəmməl bilən Südəbə adlı xanım ilə tanış olmuş, ailə qurmuşdur. Bu ailədən pərvazlanan Xaspolad bəyin oğlu Murad Tutayuk çox savadlı fizika-riyaziyyat

müəllimi idi. Murad müəllimin sevimli tələbələri - Həsən Əliyev, Həsən Abdullayev kimi görkəmli alimlər, Heydər Əliyev kimi dahi siyasətçilər nəslinin yetişməsində böyük əməyi olmuşdur. Ulu öndərimiz Heydər Əliyev xatirələrində qeyd edirdi ki, Murad müəllim mənim ən sevimli müəllimim olmuşdur. O, mənimlə dərindən əlavə də məşğul olurdu. O, sözün əsl mənasında pedaqoq idi və öz işini çox sevirdi.

Gəncədə dəmiryolçu ailəsində doğulan professor A.A.Yatsenko-Xmelevski, akademik V.P.Jukovski, A.A.Feodorov, A.Q.Doluxanov və s. görkəmli rus alimləri şəxsi xatirələrində qeyd edirdilər ki, Gəncədə yerləşən Kənd Təsərrüfatı İnstitutunun botanika kafedrası bizim və SSRİ-nin görkəmli botaniklərinin doğma evinə çevrilmişdi. Biz Talış, Böyük və Kiçik Qafqaz dağlarında botaniki ekspedisiyalardan sonra həmin kafedrada herbarilərin təyin edilməsi, elmi məsləhətlərin alınması, yerli şəraitin geomorfoloji xüsusiyyətlərinin öyrənilməsinə həyata keçirirdik. Bəzən bu ekspedisiyalara azərbaycanlı tələbələr də cəlb edilirdi. Belə tələbələrdən biri də öz çevikliyi və savadı ilə diqqəti cəlb edən hamımızın sevimlisi Validə idi. Herbarilərin hazırlanmasında, təyin olunmasında və elmi diskussiyalarda o, yaxından iştirak edirdi. Rus dilini çox mükəmməl bilirdi. Ekspedisiyaların çoxunda bizimlə iştirak edirdi.

Akademik Validə xanım Tutayuk xatirələrində qeyd edirdi ki, mənim bir alim kimi formalaşmağımda görkəmli rus alimləri ilə birlikdə çöl ekspedisiyalarında iştirak etməyimin mühüm rolu olmuşdur. Validə Tutayuk hələ tələbə ikən professor S.V.Krainski onu özünün bütün tədqiqatlarına və ekspedisiyalarına cəlb edirdi. Yerli meyvə sortlarının tədqiq edilməsi məqsədilə Cənubi Qafqaz bölgəsində aparılan ekspedisiya xüsusilə maraqlı və məhsuldar oldu. Burada Validə xanım ekspedisiyaya rəhbər təyin olundu. Onun başçılıq etdiyi ekspedisiyaya müxtəlif yaşayış məntəqələrinin meyvə bağlarını sərbəst tədqiq etmək tapşırığı verilmişdi.

Professor S.Krainski onu qozmeyvəliklər üzrə toplanmış materialın tədqiqi işinə cəlb etmişdi və onlar ikilikdə 100-ə qədər yunan qozu və fıncıq bitkisinin botaniki təsvirini vermişdilər. Bu, Validə Tutayunun ilk elmi işi idi.

Bu dövrlərdə artıq Moskva, Leningrad kimi şəhərlərin təhsil ocaqlarında Azərbaycanın milli kadrları yetişirdi. Validə Tutayunun fenomenal qabiliyyətini görən akademik P.Jukovski gənc tədqiqatçı kimi ona çoxlaxətkli çiçəyi olan bitkilərlə, xüsusilə onun ən maraqlı növü – çoxlaxətkli çiçəklə məşğul olmağı təklif etdi. Çoxlaxətkli təbiətin nadir yetirməsi olmaqla özündə təkraredilməz gözəllik

təcəssüm etdirdiyindən bəzək bağçılığında belə bitki yüksək qiymətləndirilir.

V.Tutayunun namizədlik dissertasiyası “Şəbbügülündə çoxlaxəkliyin təbiəti” adlanırdı. O, bu iş üzərində birinci dəfə kiçik ixtira edir. Şəbbügülün xaricəndə steril çoxlaxəkliki çiçəklərində ləçəyin içərisində tozcuqla birlikdə toz kisəciyi də inkişaf edir. Şəbbügülündə çoxlaxəkliklik nişanəsi ilə müəyyən faiz çoxlaxəkliki nüsxələri adi çiçəyə malik toxumları vasitəsilə nəslə keçir.

K.Timiryazev adına Kənd Təsərrüfatı Akademiyasında aspiranturanı bitirdikdən sonra V.Tutayın Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutuna qayıdır və 1939-cu ildən botanika kafedrasına başçılıq edir. Eyni zamanda, SSRİ-nin müxtəlif zonalarında örtülütəxumlu bitkilərin nümunələrində çoxlaxəkliki çiçəklərin tədqiqatını davam etdirir. Çoxlaxəkliki çiçəklərin öyrənilməsinə aid bütün materiallar doktorluq dissertasiyasında yekunlaşdırılır. “Çoxlaxəkliki örtülütəxumluqların embriologiyası” adlı dissertasiya işini 1949-cu il mayın 11-də Leninqradda (Sankt-Peterburq), SSRİ Elmlər Akademiyası V.Komarov adına Botanika İnstitutunun elmi şurasında müdafiə edir. V.Tutayın 35 yaşında biologiya elmləri doktoru adını alan ilk azərbaycanlı qadın olmuşdur.

Özünəməxsus tədqiqat üsulu və yaratdığı elmi əsərlər onu SSRİ-də və xarici ölkələrdə məşhurlaşdırır. V.Tutayın 1959-cu ilin avqustunda botaniklərin Kanadada (Monreal) keçirilən Beynəlxalq konqresində çoxlaxəkliki çiçəklərin çoxillik tədqiqatının nəticələrinə dair məruzə ilə ingilis dilində çıxış edir.

Bu konqresdəki məruzəsi və “Çoxlaxəkliki çiçəklərin quruluşu” monoqrafiyasının dərc edilməsi müəllifi və onun tədqiqatlarını nəinki SSRİ-nin müttəfiq respublikalarında, hətta bir sıra xarici ölkələrdə də tanıtdırdı. Monoqrafiyaya dair onun ünvanına genetik Stebbins (Kaliforniya Universiteti, Berkli), Conson (Kaliforniya Universiteti, Los-Anceles), anatom Katerin Ezau (Harvard Universiteti Biologiya İnstitutunun direktoru), Marri Teylor (Vaşinqton), Londondakı Britaniya təbiət muzeyindən professor C.Dandi, Yerusəlim Universitetindən professor Faan, professor Mostovoy (Çexoslovakiya), görkəmli alim Qyude Mişel (Fransa) və başqa tanınmış alimlərdən rəylər gəlirdi. Bu, azərbaycanlı alimin artıq dünya botanikləri tərəfindən daha çox tanınmasına səbəb olur.

Validə xanımın Azərbaycanda milli kadrların yetişməsində böyük əməyi olmuşdur. Çox maraqlı bir epizodu yada salmaq istərdik. Validə xanım Leninqraddakı elmi konfransların birində Tofiq Məmmədov adlı bir gəncin elmi məruzəsinə qulaq asır. Konfransdan sonra Tofiq Məmmədov ona yaxınlaşır və Leninqradda uşaq evində böyüdüyünü, valideynlərinin müharibədə blokadada öldüyünü və onların Tovuz rayonundan olduğunu söyləyir. Leninqrad Meşə Akademiyasını bitirən Tofiq Məmmədov Validə xanımın dəvəti ilə Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunda özünün təşəbbüsü ilə yaradılan meşəçilik fakültəsində işə başlayır. Validə xanımın köməyi ilə Vətəninə

gələn və qohumlarına qovuşan Tofiq müəllim ona həmişə minnətdar olduğunu söyləyirdi.

Validə xanımın yetirdiyi tələbələr nəinki botanika kafedrasının formalaşmasına, həmçinin Azərbaycanda botanika elminin inkişafına töhfələr verirdilər. 1957-ci ildə V.Tutayın Azərbaycan EA-nın Botanika İnstitutuna direktor təyin olunur. Bu dövrdə onlarca azərbaycanlı gənc Leninqrad və Moskva şəhərinə - Botanika və Fiziologiya İnstitutuna müxtəlif ixtisaslar üzrə aspiranturaya göndərilmişdir.

V.Tutayın rəhbərliyi altında Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin botanika kafedrasında Kiçik Qafqazın və qərb rayonlarının otlaq sahələrinin, Naxçıvan MR-in otlaqlarının geniş geobotanika tədqiqatı aparılmış və onların yaxşılaşdırılmasına dair təkliflər hazırlanmışdır.

Qarabağı və əsasən doğma Şuşanı hədsiz dərəcədə sevən Validə xanım orada bitki aləminin öyrənilməsi üçün böyük elmi ekspedisiya təşkil etmiş, Qarabağın nadir və endem bitkiləri toplanaraq çoxlu elmi məqalələr yazılmış, 100 minə yaxın herbari toplanmışdır. İndi həmin herbari Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin biologiya kafedrasının herbari fondunun əsasını təşkil edir. Elmi surətdə təyin edilmiş bu herbarilər əsasən Kəlbəcər-Laçın ərazisindən toplanmışdır. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, Qarabağ ekspedisiyasına 100 nəfər alim və tələbə cəlb edilmişdi. Düşərgədə çadırlar qurulmuşdu. Bitkilər toplanır, elmi təyinat aparılırdı. Biz nə qədər yuxudan tez dururduqsa, görürdük ki, Validə xanım atı minərək dağlara qalxır, tədqiqatla məşğul olurdu.

Şuşanın Cıdır düzünün “Xarı bülbül” bitkisinin bioekoloji xüsusiyyətləri ilk dəfə olaraq Tutayın tərəfindən öyrənilərək elmi məqalə formasında çap edilmişdir. Bundan sonra bütün dünya botanikləri bu nadir bitkinin məhz Şuşa endemi olduğunu qəbul etmişlər.

Akademik V.Tutayın Azərbaycanda ilk dəfə olaraq bitki anatomiyası və morfologiyası, sitologiyası və filogeniyası sahəsində elmi işlər aparmış, Azərbaycanın milli bitki anatomiyası məktəbini yaratmışdır.

O, Azərbaycan dilində ilk “Bitki anatomiyası və morfologiyası” (1958, 1967, 1979) dərsliklərini yazmışdır. Sonralar bu dərslik rus dilinə (1972,1980), gürcü dilinə (1984) və başqa dillərə tərcümə edilmişdir.

Akademikin rəhbərliyi altında Ü.Ağamirov, G.Ağayev, İ.Qədirov, S.Qədimova, L.Sadıqova, L.Turçaninova, C.Bağirov, B.Mehdiyeva, B.Əliyev, Y.Allahverdiyev, Z.Hümbətov, Z.İsmayılova və digər alimlər müxtəlif iqlim torpaq şəraitində bitən ağac, kol, bəzək, meşə yem bitkilərinin morfo-anatomik və ekoloji xüsusiyyətləri, ağac, kol bitkilərinin assimilyasiya etməyə orqanlarındakı yaşıl plastidlərin təbiəti, talış meşələrinin üçüncü dövrü nümayəndələrinin morfo-anatomik morfoloji xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi, örtülü toxumuların mənşəyi və onların qədim qrupları, çiçəyin teretologiyası, talışın ağac reliktləri və s. kimi əsərlərlə botanikanın bu sahəsinə töhfələr vermişlər.

Validə xanımın tələbələrə dediyi hər bir mühazirəsi onlar üçün bayrama çevrilirdi. Onun aydın diksiyası,

səs tonunun ahəngi, təqdim olunan mövzunun tələbələrə elmi dəlillər və həyati misallarla çatdırılması mühazirəni sanki nağıllar aləminə çevirirdi. Onun mühazirəsini dinləyən tələbələr indi də mövzularını yaddan çıxara bilmir, universitetimizdə Validə xanımın yaratdığı biologiya kafedrasında bu ənənəni davam etdirirlər. Onun aspirantları və kafedranın digər müəllimləri tələbələrlə bərabər mütəmadi olaraq Validə xanımın mühazirələrində iştirak edirdi. Validə xanım özünü çox xoşbəxt sayırdı, həmişə deyirdi ki, onun məktəbini davam etdirən belə tələbələri vardır. Zaur Hübətov, Bəhman Əliyev, Svetlana Qədimova, Zemfira İsmayılova və s.

Elə bir an olmur ki, biz kafedrada onun xatirəsini yad etməyə, onun elmə verdiyi töhfələri sadalamayaq. Apardığımız hər bir elmi tədqiqat işinin mövzusunu xəyalən sanki onunla razılaşıırıq. Çünki biz elmi iş üzərində çalışmaq təcrübəsini və pedaqoji tərbiyəni məhz Validə xanımdan almışıq. Biz onun tələbəsi olmağımızdan həmişə qürur duymuşuq.

Yaxşı yadımdadır, 2006-cı ildə Sankt-Peterbuqda Botanika İnstitutunda beynəlxalq elmi konfransda məruzə ilə çıxış edirdim. Çıxışdan sonra bir qrup alim mənə yaxınlaşaraq soruşdular ki, siz həqiqətən akademik Validə Tutayunun tələbəsiniz! Mən çox qürurla onun tələbəsi olduğumu dedim. Sonra onun elmi araşdırmaları və kitabları barədə diskussiya başladı. Hətta görkəmli alim professor S.Çerepanov dedi ki, ona Validə Tutayulla görüşüb söhbət etmək nəsb olub. Belə hallar iştirak etdiyim əksər beynəlxalq elmi məclislərdə də olurdu.

Moskvada Rusiya Elmlər Akademiyasının Baş Nəbatat İnstitutunda dissertasiya müdafiə edirdim. Rusiya Elmlər Akademiyasının akademiki V.Tixomirov mənəmlə görüşkən çox fərəhlə qeyd etdi ki, Tutayun məktəbi yaşayır və davam edir.

Azərbaycan elminin inkişafında, yüksək ixtisaslı kənd təsərrüfatı kadrlarının, habelə elmi-pedagoji kadrların hazırlanmasında yüksək xidmətlərinə görə akademik V.Tutayun əməkdar Elm Xadimi fəxri adı verilmiş, bir sıra orden və medallarla təltif olunmuşdur.

Validə xanım ulu öndərimiz Heydər Əliyevə çox böyük rəğbət bəsləyirdi. O, öz tələbələrinə Heydər Əliyevlə görüşləri haqqında həmişə ürəkdolusu danışdı. Yaxşı yadımdadır, Validə xanım Heydər Əliyev Sov.İKP MK Siyasi Bürosuna üzv seçiləndə çox sevinirdi. O, poçta gedib Heydər Əliyevə təbrik teleqramı göndərdi. Dedi ki, bu sözlər isə heç vaxt yadımdan çıxmır: “Heydər Əliyev Azərbaycanın qəhrəman oğludur, o, xalqımızın gələcəyidir, onun Siyasi Büroya üzv seçilməsi Azərbaycana çox xeyir gətirəcəkdir”.

Validə xanım danışdı ki, Heydər Əliyevlə görüşəndə ona 11 kitabımı və elmi monoqrafiyımı bağışlamışdım. Üstündən xeyli keçmişdi. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 50 illik yubileyində Heydər Əliyev məruzə edərkən dedi ki, Validə xanım mənə 11 kitabımı bağışlayıb, mən onlarla tanış oldum, kitabda Azərbaycan təbiəti və bitkilər aləmi elmi

dəlillərlə tədqiq olunur. Bu kitablar elmin inkişafı ilə bərabər, Azərbaycanın dünyada tanınmasına da xidmət edir, digər alimlər də öz işlərində Validə xanım kimi olmalıdır.

Ulu öndər Heydər Əliyevin 2000-ci ildə Gəncə sakinləri ilə görüşlərində mən Validə xanımın tələbəsi olduğumu ulu öndərə dedim. Onun üzündə təbəssüm yarandı və qeyd etdi ki, bəli, mən Validə xanımı yaxşı tanıyırdım. O, çox böyük alim idi, ona böyük hörmətim var idi. Allah ona rəhmət eləsin! Mən Naxçıvanda orta məktəbdə oxuyanda Validə xanımın böyük qardaşı Murad Tutayun mənə fizika müəllimim olubdur. Murad Tutayun çox yaxşı müəllim idi. Əlbəttə, onda mən Validə xanımı tanıyırdım. Mən gənc idim. Orta məktəbi 16 yaşında bitirmişdim. Amma 16 yaşına qədər biz üç il fizika keçdik - onu Validə xanımın qardaşı Murad Tutayun aparırdı və mənə də çox yaxşı təhsil verdi. Mən bütün elmləri yaxşı öyrənmişdim, amma fizikanı, riyaziyyatı daha yaxşı bilirdim. Çünki bu fənləri Murad Tutayun tədris edirdi.

Validə xanım təbiət vurğunu idi. O, bitkilərin insanı başa düşməsinə və pis niyyətləri hiss etməsinə, hətta onların küləklə rəqs etməsinə, nəغمə deməsinə poetik surətdə izah edirdi. O, eksperimental surətdə musiqinin çiçəklərin asanlıqla açılmasına və daha da tərəvətli olmasına təsirini sübut etmişdi. Söyləyirdi ki, Şuşada yay aylarında Cıdır düzündə hamı gəzintiyə çıxardı, yemək yeyib musiqi dinləyərdilər. Mən özüm şahidi olmuşam ki, muğamatın həzin səsinə orada bitən xarı bülbül və digər çiçəklər tez açılırdı.

Təbiəti, poeziyanı və yaradıcılığı çox sevən Validə xanım dahi bəstəkarımız Fikrət Əmirov ilə birgə “Xarı bülbül” adlı opera yazmağa başlamışdılar, ancaq amansız ölüm hər iki korifeyin işlərini yarımçıq qoydu.

Validə xanım mənəvi cəhətdən çox sağlam bir insan idi. Allaha çox inanırdı, Qurani-Kərimi iş otağında saxlayırdı, İraq səfərindən qayıdanda çox xoşbəxt görünürdü. Bizi yığış səfər haqqında təəssürlərini danışdı. Deyirdi ki, Kərbəladada olanda sovet səfirliyindən icazə alaraq İmam Hüseynin qəbrini ziyarət etdiyimə görə çox xoşbəxtəm. Ziyarətgahda xalqıma, ailəmə xoşbəxtlik arzuladım.

Validə xanım 1980-ci il dekabrın 12-də dünyasını dəyişdi. Bu, onun doğmaları ilə bərabər, biz tələbələri üçün də ağır itki idi.

Zaur Hübətov
Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin
akademik V.Tutayun adına biologiya
kafedrasının
müdiri, biologiya elmləri doktoru
AzərTAc

PAMUKUN “MASUMİYET MÜZESİ” AVROPADA BİRİNCİ OLDU

Nobel mükafatlı tanınmış türk yazıçısı Orhan Pamukun 2012-ci ildə İstanbul Beyoğlu Çukurcumada açdığı “Masumiyyət Müzesi” “Avropada ilin muzeyi” (European Museum of the Year - EMYA) adına layiq görülüb

Bu qərar mayın 18-də Estoniyanın paytaxtı Tallində Avropa Muzeylər Forumunun ortaqlıq toplantısında açıqlanıb.

Türkiyə mediasının yazdığına görə, toplantıda “Masumiyyət Müzesi”nin quruluşunun dünya muzeylərinin inkişafı üçün bir model olduğu bildirilib və belə bir muzeyin varlığının “ilhamverici” olduğu vurğulanıb.

Beləliklə, “Masumiyyət Müzesi” mükafatın heykəlciyi olan Henry Moore'un The Egg (Yumurta) əsərinə qarşıdakı bir il müddətinə sahiblik edəcək.

Tallindəki toplantıya qatılan Orhan Pamuk mükafatı qəbul edərkən Soma kömür mədəninə faciəli şəkildə həlak olanlardan duyduğu kədəri dilə gətirib və mükafatı Somadakı mədəncilərin xatirəsinə sayğıyla aldığı və bütün Türkiyənin yasda olduğunu çatdırıb.

Avropa Şurası tərəfindən qurulan və Avropa Muzeylər Forumunun 1977-ci ildən bəri verdiyi EMYA mükafatları ən nüfuzlu mükafat sayılır.

TÜRKİYƏ REJİSSORUNUN FİLMİ KANN FESTİVALININ QALİBİDİR

Türkiyə rejissoru Nuri Bilgə Ceylanın “Qış yuxusu” filmi 67-ci Kann festivalının qalibi olmuş və “Qızıl palma budağı”na layiq görülmüşdür

İtaliya rejissoru Alisa Rorvakerin “Möcüzə” filminə isə Kann festivalının əhəmiyyətinə görə ikinci mükafatı olan Qran-pri verilmişdir.

Münsiflər heyəti ən yaxşı qadın roluna görə mükafata David Kronenberqin “Ulduzlu xəritə” filmində çəkilmiş Amerika aktrisası Culiana Muru layiq görmüşdür.

Ən yaxşı kişi roluna görə mükafatı isə Britaniya rejissoru Mayk Linin “Uilyam Terner” filmində rəssam rolunda çəkilmiş Timoti Spoll (Britaniya) almışdır.

Ən yaxşı rejissor işinə görə mükafat “Tülkü ovçusu” filminin amerikalı rejissoru Bennet Millerə verilmişdir.

Rusiya rejissoru Andrey Zvyaqintsevin “Leviafan” filmi ən yaxşı ssenari nominasiyasının qalibi olmuşdur.

Festivalın ən yaxşı qısametrajlı filminə görə “Qızıl palma budağı”na Kolumbiya rejissoru Simon Mes Sotonun “Leidi” filmi layiq görülmüşdür.

“Qızıl kamera” mükafatına “Bayram edən qızlar” filminə görə üç fransız rejissoru - Mari Amaşukel, Kler Byurje və Samuel Teisuya layiq görülmüşlər. Bu mükafat gənc rejissorlara ilk tammetrajlı bədii filmə görə verilir.

MUSIQİÇİMİZ BEYNƏLXALQ MÜSABİQƏDƏ DİPLOMA LAİQ GÖRÜLDÜ

İstedadlı azərbaycanlı musiqiçi Latviyada keçirilən Beynəlxalq müsabiqədə diploma layiq görülmüşdür

Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının müəllimi Dmitri Babayev Latviyanın Bauska şəhərində incəsənət sahələri üzrə “Aprila pilieni -2014” Beynəlxalq musiqi festivalının münisflər heyətində təmsil olunmuşdur.

Litva, Latviya, Polşa, Azərbaycan və Bolqarıstanın məşhur universitetlərindən professorların, mədəniyyət xadimlərinin daxil olduqları münisflər heyəti musiqiçiləri 9-35 yaş kateqoriyası üzrə dəyərləndirmişlər.

Həmyerlimizin iştirakçıların çıxışına obyektiv münasibəti festival iştirakçıları tərəfindən yüksək qiymətləndirmiş və o, diploma layiq görülmüşdür.

Festivaldan sonra həmyerlimiz Bauska şəhərinin ən böyük ali musiqi təhsil ocaqlarının tələbələrinə vokal sənəti üzrə ustad dərsləri keçmişdir.

Festival-müsabiqənin məqsədi gənc müğənnilərin musiqi biliklərinin və istedadlarının artırılması, rəqs və musiqi ilə bağlı kursların təşkili, Latviya və digər ölkələrdən olan bəstəkarların əsərlərinin tanınması və gələcəkdə keçirilən digər nüfuzlu beynəlxalq müsabiqələrə vəsiqə qazanmaqdır.

AZƏRBAYCANIN REPRESSİYA OLUNMUŞ ALİMLƏRİ

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) Mərkəzi Elmi Kitabxanasının hazırladığı “Azərbaycanın repressiya olunmuş alimləri: biobibliografik göstərici” adlı kitab çapdan çıxmışdır

Kitabın elmi redaktoru Mərkəzi Elmi Kitabxananın direktoru, filologiya elmləri doktoru Aybəniz Əliyeva-Kəngərli, redaktor-bibliograf direktor müavini Firəngiz Hüseynova, tərtibçilər N.Kazımova və V.Həsənovadır.

Mərkəzi Elmi Kitabxananın mətbuat xidmətindən AzərTAc-a bildirmişlər ki, Azərbaycan və rus dillərində təqdim olunan 580 səhifədən ibarət bu kitab, 1920-1940-cı illərdə Azərbaycan SSR Xalq Daxili İşlər Komissarlığının (XDİK) Xüsusi Üçlüyünün müxtəlif tarixli qərarlarına əsasən repressiya olunmuş Azərbaycan alimlərinin həyat və yaradıcılıqlarına həsr edilmişdir. Burada, həmçinin filologiya elmləri doktoru Cəlal Qasimovun tədqiq edərək üzə çıxardığı XDİK-nın Xüsusi Üçlüyünün verdiyi qərarlara əsasən qeyd edilən illər ərzində repressiya edilmiş insanların adlarının siyahısı da əks etdirilmişdir.

Təqdim edilən kitab indiki Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası üzrə repressiyaya məruz qalmış alimlərin həyatı, elmi fəaliyyəti və faciəli talelərinə həsr olunmuşdur. Tərtibçi müəlliflər Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin Siyasi Sənədlər Arxivində, Milli Arxiv İdarəsində, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının arxivində, Mərkəzi Elmi Kitabxananın, M.F.Axundzadə adına Azərbaycan Milli Kitabxanasında və onun arxivində, akademiyanın Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində, BDU-nun kitabxanasında, Əlyazmalar institutunun müvafiq fondlarında, AMEA-nın Tarix və Ədəbiyyat İnstitutlarının arxivlərində intensiv axtarışlar apararaq onlarla alimin bioqrafiyasını yazıya almış, mövcud faktları müxtəlif tərzdə sistemləşdirmişdir.

Akademiya repressiyaya məruz qalmış alimlər daha çox humanitar sahənin görkəmli mütəxəssisləri – Azərbaycanın qədim və zəngin tarixini, dilini, ədəbiyyatını, folklorunu araşdıran Şərq təmayüllü türkoloq və şərqşünaslar, ədəbiyyat və dil tarixçiləri olmuşlar.

Qeyd edək ki, həmin illərdə yalnız azərbaycanlılar deyil, Azərbaycan tarixi, ədəbiyyatı, mədəniyyəti və s. ilə bağlı olan digər xalqların nümayəndələri də repressiyaya məruz qalmışlar.

